

RAZLOZI NEPRIJAVLJIVANJA MLADIH POLJOPRIVREDNIKA NA NATJEČAJ "POTPORA MLADIM POLJOPRIVREDNICIMA"

Karas, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:904156>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository Križevci college of agriculture - Final thesis repository Križevci college of agriculture](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Iva Karas, studentica

RAZLOZI NEPRIJAVLJIVANJA MLADIH
POLJOPRIVREDNIKA NA NATJEČAJ
„POTPORA MLADIM POLJOPRIVREDNICIMA“

Završni rad

Križevci, 2020.

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Preddiplomski stručni studij *Poljoprivreda*

Iva Karas, studentica

**RAZLOZI NEPRIJAVLJIVANJA MLADIH
POLJOPRIVREDNIKA NA NATJEČAJ
„POTPORA MLADIM POLJOPRIVREDNICIMA“**

Završni rad

Povjerenstvo za obranu i ocjenu završnog rada:

Dr.sc. Sandra Kantar, prof.v.š., predsjednica povjerenstva

Dr.sc. Kristina Svržnjak, prof.v.š, mentorica povjerenstva

Dragutin Kamenjak, dipl.ing., v. pred., član povjerenstva

Križevci, 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet rada	1
1.2. Cilj rada	1
1.3. Svrha rada	2
2. PREGLED LITERATURE	3
2.1. Ruralni razvoj	3
2.2. Program ruralnog razvoja RH 2014.-2020.	6
2.3. Mjera 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“	7
2.4. Mladi poljoprivrednici.....	11
3. MATERIJALI I METODE	15
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	16
4.1. Motivacija za bavljenje poljoprivredom.....	18
4.2. Prijava na natječaj 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“	22
5. ZAKLJUČAK	30
6. LITERATURA.....	32
7. PRILOZI	34
SAŽETAK	43

1. UVOD

Republika Hrvatska ima poprilično velik izvor prirodnih resursa i dobara kao što su izvori pitke vode, plodno zemljište te povoljan geografski položaj, što je jedan od glavnih preduvjeta za kvalitetno bavljenje poljoprivredom. Interes za bavljenje poljoprivredom u Republici Hrvatskoj konstantno pada, naročito kod mlađeg stanovništva. Da bi se taj trend zaustavio, kao jedno od rješenja nameće se provedba raznih nacionalnih i EU projekata kroz koje se nastoji započeti, nastaviti ili olakšati ulaganja u sektor poljoprivrede te poljoprivredu, kao jednu od ekonomski isplativih gospodarskih djelatnosti, što više približiti mladima. Osim toga, mladi u potrazi za drugim poslovima napuštaju ruralna područja pa je stoga vrlo važno ostvariti ciljeve agrarne politike odnosno, zadržati stanovništvo u ruralnim područjima, izjednačiti kvalitetu života u urbanim i ruralnim područjima, omogućiti povratak stanovništva iz urbanih u ruralna područja, što zajedno čini preduvjete da mladi izaberu ruralne sredine kao mjesto i rada i življenja (Župančić, 2000.).

Jedan od načina koji omogućava ostanak mladih u ruralnim područjima su mjere iz Programa ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014.–2020. kojim je definirano 18 mjera čiji je cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima uopće. U ovom radu je fokus na korištenju bespovratnih sredstava iz mjera koje su usmjerene na mlade poljoprivrednike, odnosno istraživanje je provedeno s ciljem da se dobiju povratne informacije o razmišljanju mladih poljoprivrednika o potporama koje su im namijenjene. Istraživanje je provedeno na ukupno 183 mlada poljoprivrednika s područja sjeverozapadne Hrvatske.

1.1. Predmet rada

Predmet rada su rezultati istraživanja o stavovima mladih poljoprivrednika u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske o poljoprivredi s naglaskom na mjeru 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“.

1.2. Cilj rada

Cilj rada je utvrditi koji su ograničavajući čimbenici i razlozi neprijavljivanja na natječaje koji su namijenjeni mladim poljoprivrednicima.

1.3. Svrha rada

Svrha rada je dobiti uvid u ključne probleme koji su uzrok neprijavljivanja i posljedično nezadovoljavajuće iskorištenosti bespovratnih sredstava iz mjere 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“. Dobiveni podaci mogu poslužiti kao korisna informacija prilikom idućeg raspisivanja natječaja za navedenu mjeru, kako bi se uočeni problemi smanjili na najmanju moguću mjeru.

2. PREGLED LITERATURE

2.1. Ruralni razvoj

Ova cjelina bavi se temom ruralnog razvoja u Republici Hrvatskoj. Pod pojmom ruralni razvoj podrazumijeva se integralni i višesektorski te održivi razvoj ruralnog (negradskog) prostora. Integralni, odnosno cjelovit razvoj ruralnih područja bitan je zbog diverzifikacije ruralne ekonomije koja se u vrijeme suvremenih strukturnih procesa i zbivanja suočava s brojnim problemima poput depopulacije, starenja stanovništva, fosilizacije pejzaža te generalno sve lošijim socio-ekonomskim pokazateljima koji čine ovaj prostor pasivnim i nepoželjnim za život. Diverzifikacija ruralnog gospodarstva ključna je iz razloga što čini preduvjet demografske stabilizacije koja pak, predstavlja, osnovu za održivost svih komponenti razvoja. Održivost je ključna komponenta razvojnog procesa radi nužnosti uravnoteženja razvoja društva, gospodarstva i okoliša koja vodi do postojanog i kontinuiranog razvoja, a bez opasnosti za ugrožavanje bilo kojeg elementa koji čini integralni dio razvojnog procesa. Krajnji cilj jasno je definiran razvojni put koji će dovesti do gospodarske, društvene i političke promjene u svrhu poboljšavanja kvalitete života cjelokupne populacije ruralnog prostora¹.

U našoj je zemlji proteklih desetak godina prisutan trend migracije seoskog stanovništva u gradove i napuštanje poljoprivredne proizvodnje. Takvi su procesi u razvijenim zemljama doveli do profesionalizacije poljoprivrede, što je u Hrvatskoj gotovo potpuno izostalo. Klasično seljaštvo izumire, a nisu ga zamijenili napredni poljoprivrednici. Zbog promjene starosne strukture, velike površine zemljišta drže staračka domaćinstva, koja nisu u stanju proizvoditi ni za sebe, a kamoli za tržište. Stoga se može reći da su oni vlasnici neiskorištenog i zapuštenog bogatstva koje bi trebalo koristiti za razvoj (Ivković i sur., 2010.).

Prema Štambuk (1981.) nažalost, migracije seoskog stanovništva, posebice poljoprivrednog, značajan su element transformacije tradicionalne seoske socijalne strukture koje su započele već tada. S jedne strane, u nisko proizvodnoj, neakumulativnoj poljoprivredi s uglavnom malim i rasparceliranim posjedima angažirana je većina radno aktivnog stanovništva, dok su, s druge strane, razvoju industrije i velikim javnim radovima

---

¹ Što je ruralni razvoj? <https://hmrr.hr/ruralni-razvoj/>

na reparaciji zemlje potrebni radnici. Tu neravnotežu između realne situacije i općih potreba bilo je potrebno riješavati brojnim mjerama.

Nastavljaju se nepovoljni trendovi zamiranja naselja, iseljavanja vitalne skupine stanovnika i gospodarskog nazadovanja, a razlike u opremljenosti osnovnom infrastrukturom i uslugama između urbanih i ruralnih prostora postaju sve veće. Stoga je poticanje ruralnog razvoja - stvaranje podržavajućeg okvira, informiranje te mobiliziranje svih relevantnih dionika ruralnih prostora za preuzimanje uloge u planiranju razvoja i provedbi mjera koje će služiti njihovoj dobrobiti i trajnom razvoju njihova kraja, izuzetno važan proces (Pavić-Rogošić, 2011.).

Ciljevi koncepta ruralnog razvoja ogledaju se kroz tri aspekta (slika 1). Prvi cilj očituje se kroz sociokulturni aspekt, bolju životnu perspektivu. Potrebno je sustavno podizanje svijesti ljudi o vrijednostima ruralnog krajolika te omogućavanje jednake vjerovatnost sreće i uspjeha kao i stanovnicima gradskog područja; razvijanje raznih oblika obrazovanja i osposobljavanja u selu (učenje ljudi o pozitivnim vrijednostima života na selu); osnivanje programa skrbi za život starih osoba; poticanje inicijativa građana te brojne druge metode koje bi se mogle pozitivno odraziti na revitalizaciju ruralnih periferija. Drugi cilj očituje se kroz okolišni aspekt, očuvanje prirodne izvornosti ruralnog prostora te zaštita od zagađivanja i propadanja. Upravo prirodna izvornost jamči uspjeh tj. stvaranje novih ruralnih razvojnih opcija. Treba se voditi računa o strateškom planiranju očuvanja ekosustava kao uvjeta za reprodukciju životinjskih i biljnih vrsta. Bitno je ograničiti sve aktivnosti koje mogu dovesti do smanjenja kvalitete okoliša te usmjeravati na korištenje obnovljivih izvora. Treći cilj očituje se na ekonomskom tj. gospodarskom aspektu, a on se odnosi na mogućnost bavljenja aktivnostima te ostvarivanje prihoda dostatnih za život u ruralnim područjima. Bitno je otvaranje radnih mjesta te omogućavanje života u ruralnom kraju uz prihvatljivu razinu životnog standarda. Naročito je važno poticanje ekološke proizvodnje koja ima perspektivu na svjetskom tržištu. Potrebno je i pojednostavniti Zakon o osnivanju malih obiteljskih poljoprivrednih subjekata povezanih u lokalne agencijske grupe (Tavra, 2017.).

Slika 1. Komponente ruralnog razvoja

Izvor: <https://repositorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst%3A1524/datastream/PDF/view>

Prema Franić (2006.) prednosti koje uočavamo u planiranju ruralnog razvitka svakako su u njegovoj prirodnoj i kulturnoj vrijednosti (unatoč znatnim oštećenjima izazvanima tijekom Domovinskog rata), ali i tradicionalnim vrijednostima života na selu koje kod nas, na sreću, još postoje, a vrijedan su element nacionalnog identiteta. Osim tih preduvjeta, svakako je za pohvaliti intenzivno, dugogodišnje djelovanje na razvoju i prilagođavanju zakonskog okvira koji je u ovom sektoru dobrim dijelom već usklađen s europskim standardima. Autorica ističe kako neka saznanja pokazuju i kako je kreativnost domaćih stručnjaka i marljivost samih proizvođača (što zahvaljujemo upravo činjenici da smo stanovnici male zemlje koji moraju razvijati snalažljivost) ono obilježje koje će nas razlikovati od ustaljenih poslovnih klišeja zapadne Europe, naravno, pod uvjetom da usvojimo stroge standarde poslovne discipline.

Iz navedenih razloga, danas postoji velik broj mjera, natječaja i novčanih poticaja poljoprivrednicima, o kojima će više govora biti u nastavku rada, kako bi se unaprijedio razvoj ruralnih područja. Smatram da je vrlo važno što su ti problemi prepoznati, nastoje se minimizirati, te se daje prilika mladim ljudima da pokrenu nešto svoje, da rade i privređuju za sebe, a da ne napuštaju Republiku Hrvatsku. U nastavku ću prikazati Program ruralnog razvoja RH 2014.-2020. te komponente koje taj program nudi.

2.2. Program ruralnog razvoja RH 2014.-2020.

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Agencija) je javno tijelo nadležno za operativnu provedbu mjera izravne potpore, mjera ruralnog razvoja, mjera za pomorstvo i ribarstvo (u dijelu delegiranih funkcija) i mjera zajedničke organizacije tržišta, kao i vođenje upisnika i registara te održavanje i korištenje Integriranog administrativnog i kontrolnog sustava (IAKS-a) preko kojeg se zaprimaju, obrađuju i kontroliraju izravna plaćanja poljoprivrednicima². Agencija provodi mjere Zajedničke poljoprivredne politike i Zajedničke ribarstvene politike u koordinaciji s Ministarstvom poljoprivrede koje se financiraju iz državnog proračuna Republike Hrvatske i proračuna Europske unije. Potpore se isplaćuju za četiri područja, a to su: izravna plaćanja, tržišna potpora, potpora ribarstvu i potpora mjerama ruralnog razvoja. Prema djelatnostima koje provodi Agencija, a područjima iz kojih se financiraju mjere, Agencija isplaćuje potpore iz sljedećih fondova:

- Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EAGF - European Agricultural Guarantee Fund) – iz njega se financiraju mjere izravne potpore i mjere zajedničke organizacije tržišta,
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD - European Agricultural Fund for Rural Development) – iz njega se financiraju mjere ruralnog razvoja,
- Europski fond za pomorstvo i ribarstva (EMFF - European Maritime and Fisheries Fund) – iz njega se financiraju mjere za pomorstvo i ribarstvo (Heged, 2019.).

Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske predviđeno je sufinanciranje različitih ulaganja u sklopu 16 mjera s nizom podmjera, a sve s ciljem unapređenja ruralnog razvoja i što kvalitetnijem iskorištavanju ruralnih područja.

Bespovratna sredstva mladim poljoprivrednicima iz EU fondova osiguravaju se putem Mjere 6, Podmjere 6.1., Operacije 6.1.1. iz Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020. Njegova ukupna alokacija iznosi 2.383 milijarde eura, od čega se 2.026 milijarde eura financira iz Europskog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), a ostatak iz sredstava nacionalnog proračuna Republike Hrvatske (slika 2). Programom je definirano 16 mjera koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unapređenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima općenito³.

---

² APPRRR: <https://www.apprrr.hr/o-nama/>

³ Bespovratna sredstva za mlade poljoprivrednike Mjera 6.1.: <https://intermediaprojekt.hr/bespovratna-sredstva-za-mlade-poljoprivrednike-mjera-6-1/>

BE		648	HR		2 026	PL		8 698
BG		2 367	IT		10 444	PT		4 058
CZ		2 306	CY		132	RO		8 128
DK		919	LV		1 076	SI		838
DE		9 446	LT		1 613	SK		1 560
EE		823	LU		101	FL		2 380
IE		2 191	HU		3 431	SE		1 764
EL		4 718	MT		97	UK		5 200
ES		8 297	NL		765			
FR		11 385	AT		3 938	EU		99 586**

Slika 2. Iznosi sredstava po članicama u milijunima eura

Izvor: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development/country>

2.3. Mjera 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“⁴

Jedna od 16 mjera Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske je i Mjera 6 „Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja“, podmjera 6.1. „Potpora za pokretanje poslovanja mladim poljoprivrednicima“ i tip operacije 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“. Prema Heged (2019.) operacija 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“ posebno je zanimljiva zato što se njenom analizom mogu uvidjeti problemi mladih poljoprivrednika i pronaći rješenja za probleme te unaprijediti i poboljšati ruralni razvoj poljoprivrede i poljoprivrednih područja. Isti autor ističe da gledajući razvoj poljoprivrede u dužem vremenskom razdoblju, proizlazi logičan zaključak da će sadašnji mladi poljoprivrednici biti nositelji razvoja poljoprivrede i stoga je jako bitno da se uvide i riješe problemi mladih poljoprivrednika. Isto tako, naglašava, bitno je da se mlade poljoprivrednike kvalitetno usmjeri, motivira i potakne na daljnji rad s ciljem razvoja poljoprivrede, a samim time i ruralnih područja. S tim ciljem, Ministarstvo poljoprivrede provodilo je promotivnu kampanju (slika 3), s ciljem da potaknu što veću osviještenost mladih poljoprivrednika o Operaciji 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“.

⁴ Dijelovi teksta u ovom poglavlju preuzeti su iz sljedećeg izvora: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju <https://www.apprrr.hr/podmjera-6-1-potpورا-za-pokretanje-poslovanja-mladim-poljoprivrednicima/>

Slika 3. Promotivna aktivnost za mjeru 6.1.1.

Izvor: <http://www.lag-prigorje.hr/dodijeljene-odluke-o-privremenoj-raspodjeli-sredstava-mladim-poljoprivrednicima-s-drugog-natjecaja-za-operaciju-6-1-1/>

Bespovratna sredstva za mlade poljoprivrednike iz EU fondova dostupna su putem mjere 6, Podmjere 6.1., Operacije 6.1.1. Programa ruralnog razvoja RH 2014-2020. Bespovratna sredstva za mlade poljoprivrednike iz Mjere 6.1. mogu iznositi 20.000 ili 50.000 eura, za 100% ulaganja u poljoprivrednu mehanizaciju, kupnju zemljišta, sadnju trajnih nasada i još više aktivnosti, kao i konzultantske usluge. Do sada su provedena tri natječaja iz Podmjere 6.1. Potpora mladim poljoprivrednicima, a korisnici u mjeri 6.1., tip operacije 6.1.1. su mladi poljoprivrednici. U smislu ove mjere mladi poljoprivrednici su osobe starije od 18 i mlađe od 41 godinu koji nisu nositelji OPG-a dulje od 24 mjeseca te imaju stručna znanja iz poljoprivrede.

Mladi poljoprivrednici ne moraju biti nositelji niti članovi OPG-a koji se prijavljuje na natječaj u trenutku prijave svog projekta. Ukoliko nisu nositelji, projektu se prilaže izjava / ugovor sa sadašnjim nositeljem kojim se mladi poljoprivrednik obvezuje da će preuzeti OPG ako mu bespovratna sredstva budu dodijeljena. Također, mladi poljoprivrednik koji prijavljuje projekt na mjeru 6.1. ne mora u trenutku prijave imati stručna znanja iz poljoprivrede, no oni nose dodatne bodove. Ako ih mladi poljoprivrednik još nema, svejedno može aplicirati i steći ih sve do dana isplate posljednje rate bespovratne potpore.

Maksimalna potpora iznosi 50.000,00 eura, a intenzitet potpore je 100%. Korisnik ne smije biti registriran kao nositelj poljoprivrednog gospodarstva duže od 18 mjeseci prije podnošenja zahtjeva za potporu te na kraju ulaganja (36 mjeseci od odobrenja projekta) mora imati odgovarajuća stručna znanja i vještine za obavljanje poljoprivredne djelatnosti (Vrbanek, 2016.). Bespovratna sredstva za mlade poljoprivrednike iz Mjere 6.1. mogu iznositi 20.000 eura onima kojima poljoprivreda nije osnovna djelatnost ili 50.000 eura za

one koji se isključivo bave poljoprivredom. Dosada su provedena 3 natječaja iz Podmjere 6.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“.

Prema pravilniku o provedbi tipa Operacije 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“ i tipa Operacije 6.3.1. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. (NN 21/2018) korisnici potpore su mladi poljoprivrednici koji su:

- u trenutku podnošenja Zahtjeva za potporu registrirani kao nositelji poljoprivrednog gospodarstva za koje se traži potpora, ali ne duže od dvadeset četiri mjeseca prije podnošenja Zahtjeva za potporu
- u trenutku podnošenja Zahtjeva za potporu nisu registrirani kao nositelji poljoprivrednog gospodarstva za koje se traži potpora, ali to moraju postati najkasnije pri podnošenju Zahtjeva za isplatu prve rate i ne kasnije od devet mjeseci nakon sklapanja Ugovora o financiranju.

Također, mladi poljoprivrednik može biti nositelj/odgovorna osoba u obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, obrtu registriranom za obavljanje poljoprivredne djelatnosti te trgovačkom društvu registriranom za obavljanje poljoprivredne djelatnosti (isključujući trgovačka društva čiji su osnivači i vlasnici javnopravna tijela) isključivo ako je vlasnik najmanje 50% temeljnog kapitala u trenutku podnošenja Zahtjeva za potporu i dalje u razdoblju od najmanje pet godina od konačne isplate potpore.

Već je rečeno da bi bilo poželjno da korisnik ima prilikom prijave na projekt odgovarajuća stručna znanja i vještine za obavljanje poljoprivredne djelatnosti i to jedno od navedenih:

- diplomski ili preddiplomski studij iz agronomskog ili veterinarskog smjera,
- završenu srednju školu iz područja poljoprivrede ili veterine,
- radno iskustvo iz poljoprivrede ili veterine u trajanju od najmanje dvije godine i dokaz o stručnom usavršavanju i osposobljavanju.

Osim bodovanja nositelja gospodarstva, stručnih znanja i sposobnosti, boduje se i po ekonomskom kriteriju, kriteriju lokacije ulaganja, sektorskom kriteriju te horizontalnim kriterijima. Prilikom prijave na natječaj, ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva korisnika mora iznositi između 8.000 do 49.999 eura vrijednosti.

U svojem radu Pavlišek (2018.) naglašava kako ovisno o ekonomskoj veličini, na natječaju mladi poljoprivrednik može ostvariti od 19 do 25 bodova, a 20 bodova dobiva se ukoliko se aktivnosti odnose na prioritetne sektore voće, povrće i stočarstvo. Također, autorica nadalje ističe da se od 4 do 20 bodova dobiva ovisno o indeksu razvijenosti jedinice

lokalne samouprave u kojoj se provode aktivnosti iz poslovnog plana, a dodatnih pet bodova ukoliko je to područje s prirodnim ograničenjima i ostalim posebnim ograničenjima. Autorica nadalje ističe kako se od 6 do 24 boda može ostvariti ukoliko se aktivnosti iz poslovnog plana odnose na ekološku poljoprivredu, sustave kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode i agro-okolišne mjere.

Prema pravilniku o provedbi tipa Operacije 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“, i tipa Operacije 6.3.1. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. (NN 21/2018) prihvatljive aktivnosti su:

- kupnja domaćih životinja, višegodišnjeg bilja, sjemena i sadnog materijala višegodišnjeg bilja
- kupnja, građenje i/ili opremanje zatvorenih/zaštićenih prostora i objekata te ostalih gospodarskih objekata uključujući vanjsku i unutarnju infrastrukturu u sklopu poljoprivrednog gospodarstva u svrhu obavljanja poljoprivredne proizvodnje i/ili prerade proizvoda iz Priloga I. Ugovora
- kupnja ili zakup poljoprivrednog zemljišta
- kupnja poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme
- podizanje novih i/ili restrukturiranje postojećih višegodišnjih nasada
- uređenje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednog zemljišta u svrhu poljoprivredne proizvodnje
- građenje i/ili opremanje objekata za prodaju i prezentaciju vlastitih poljoprivrednih proizvoda uključujući i troškove promidžbe vlastitih poljoprivrednih proizvoda
- stjecanje potrebnih stručnih znanja i sposobnosti za obavljanje poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda iz Priloga I. Ugovora
- operativno poslovanje poljoprivrednog gospodarstva.

Rezultati istraživanja na području Bjelovarsko-bilogorske županije (Heged, 2019.) pokazuju da mladi poljoprivrednici prilikom prijave na prvi, drugi i treći natječaj tipa operacije 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“ najviše traže potporu za kupnju poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme, koja je nužna u pokretanju vlastitog posla, za bolju obradu većih površina kao i povećanju prinosa koji su početak i polazište daljnjeg razvoja poljoprivrednih gospodarstava (tablica 1).

Tablica 1. Svrha za koju su poljoprivrednici tražili potporu – prvi, drugi i treći natječaj u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

Bjelovarsko-bilogorska županija				
Redni broj	Svrha za koju su poljoprivrednici tražili potporu	Prošli na natječaju		
		Prvi natječaj (20)	Drugi natječaj (44)	Treći natječaj (18) ¹⁾
1.	Kupnja domaćih životinja, jednogodišnjeg i višegodišnjeg bilja, sjemena i sadnog materijala	8	25	12
2.	Kupnja, građenje i/ili opremanje zatvorenih/zaštićenih prostora i objekata te ostalih gospodarskih objekata uključujući vanjsku i unutarnju infrastrukturu u sklopu poljoprivrednog gospodarstva u svrhu obavljanja poljoprivredne proizvodnje i/ili prerade proizvoda iz dodatka I. ugovora o EU osim proizvoda ribarstva	6	9	5
3.	Kupnja ili zakup poljoprivrednog zemljišta	8	22	5
4.	Kupnja poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme	16	37	17
5.	Podizanje novih i/ili restrukturiranje postojećih višegodišnjih nasada	1	4	/
6.	Uređenje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednog zemljišta u svrhu poljoprivredne proizvodnje	1	1	/
7.	Graderje i/ili opremanje objekata za prodaju i prezentaciju vlastitih poljoprivrednih proizvoda uključujući i troškove promidžbe vlastitih poljoprivrednih proizvoda	1	/	/
8.	Stjecanje potrebnih stručnih znanja i sposobnosti za obavljanje poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda iz priloga II. pravilnika	10	21	1
9.	Operativno poslovanje poljoprivrednog gospodarstva	9	33	4

Izvor: *Heged, 2019.*

2.4. Mladi poljoprivrednici

Spor proces generacijske obnove hrvatske poljoprivrede dovelo je do negativne demografske statistike, stalne migracije i nekonkurentnosti tržišta. Unatoč popularizaciji Europskih fondova, koji pozitivno utječu na razvoj, druge strategije pokušavaju zadržati mlade u ruralnim područjima, ali poprilično zaostaju. Također, ono što Ivković i sur. (2010.) u svom radu navode jest da je mladim ljudima koji se bave i koji se žele i dalje baviti poljoprivredom bitno omogućiti uvjete da od svoga rada mogu pristojno živjeti. Naglašavaju da je jedan od takvih uvjeta komasacija zemljišta kojom bi se osigurali veći obiteljski posjedi te eliminirali problemi poput pojave suša i poplava koji ugrožavaju skromna primanja seoskih obitelji. Osiguranjem takvih uvjeta ujedno bi se postigao razvoj ruralnih područja kao i povratak mladih ljudi koji bi imali veliku ulogu u daljnjoj revitalizaciji ruralnih područja. Autori ističu kako poslovni svijet nije shvatio taj potencijal te da je potrebno izoštrije čulo političkih snaga ili osjećaj odgovornosti birokratskih struktura da bi se okrupnile poljoprivredne čestice i uporaba zemljišta. Konačan rezultat bio bi zadržavanje mladih u poljoprivredi i njihovo uspješno bavljenje poljoprivrednim djelatnostima čime ne bi postojala ni potreba za traženjem drugih izvora prihoda.

U Hrvatskoj, nositeljem gospodarstva smatraju se osobe do 40 godina starosti. Iz godine u godinu, broj mladih poljoprivrednika u Hrvatskoj raste, ali vrlo sporim tempom.

Tablica 2. Prikaz mladih poljoprivrednika i nositelja gospodarstava po županijama

Županija	Ukupno	Nositelj mladi poljoprivrednik	Bar jedan član OPG-a u kategoriji mladi poljoprivrednik
Bjelovarsko-bilogorska	12 095	1 313	2 335
Brodsko-posavska	7 314	834	1 108
Dubrovačko-neretvanska	8 207	668	1 346
Grad Zagreb	5 793	593	865
Istarska	6 090	699	1 158
Karlovačka	5 729	535	927
Koprivničko-križevačka	10 794	1 098	2 268
Krapinsko-zagorska	8 413	683	1 117
Ličko-senjska	4 588	370	554
Međimurska	5 735	506	1 167
Osječko-baranjska	12 865	1 718	2 046
Požeško-slavonska	5 215	600	856
Primorsko-goranska	3 532	351	521
Sisačko-moslavačka	9 194	1 066	1 345
Splitsko-dalmatinska	13 367	706	1 545
Šibensko-kninska	5 522	273	360
Varaždinska	8 545	736	1 791
Virovitičko-podravska	6 792	1 056	1 118
Vukovarsko-srijemska	7 424	1 098	993
Zadarska	7 366	534	794
Zagrebačka	14 978	1 295	2 661
UKUPNO	169 558	16 732	26 875

Izvor: Lipavić (2017.)

Prema podacima iz tablice 2. može se zaključiti da su Zagrebačka (14.978), Splitsko-dalmatinska županija (13.367), Osječka-baranjska (12.865), Bjelovarsko-bilogorska (12.095) te Koprivničko-križevačka županija (10.794) vodeće u hrvatskoj poljoprivredi prema broju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Ako promatramo gdje je najveća koncentracija obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava gdje su mladi poljoprivrednici nositelji, tada se uz ovih pet spomenutih županija priključuju i Vukovarsko-srijemska županija s 1.098, Sisačko-moslavačka s 1.066 i Virovitičko-podravska sa 1.056 (Lipavić, 2017.). Prema istom istraživanju, što se tiče broja barem jednog člana OPG-a u kategoriji mladi poljoprivrednik, prednjače Bjelovarsko-bilogorska, Koprivničko-križevačka, Osječko-baranjska i Zagrebačka županija s najvećim brojem. Županija koja ima najmanji postotak gdje je barem jedan član OPG-a mladi poljoprivrednik je Primorsko-goranska, a taj podatak ne čudi s obzirom da je bavljenje poljoprivredom zastupljenije u kontinentalnom dijelu sjeverozapadne i istočne Hrvatske.

Prilikom prijave na natječaj za mjere ruralnog razvoja, mladi poljoprivrednik je osoba starija od 18 i mlađa od 40 godina na dan podnošenja Zahtjeva za potporu, koja posjeduje odgovarajuća stručna znanja i vještine te je po prvi put na poljoprivrednom gospodarstvu postavljena kao nositelj poljoprivrednog gospodarstva⁵. U 2018. godini bilo je ukupno 22.351 registriranih mladih poljoprivrednika, odnosno 13% od ukupnog broja registriranih poljoprivrednika. Podaci iz registra poljoprivrednika pokazuju rast za 4,3% u odnosu na 2017. godinu i 3,8% u odnosu na 2016. godinu. Dobna razlika je vidljiva, budući da je više od 50% nositelja gospodarstva iznad 60 godine starosti. Međutim, udio mladih poljoprivrednika Hrvatske visoko je na razini EU, u prosjeku 6%.

Iz tablice 3 može se vidjeti kako po drugim parametrima Republika Hrvatska zaostaje u odnosu na EU, pa tako bruto domaći proizvod po stanovniku na području EU dvostruko je veći nego na području Republike Hrvatske, dok je stopa nezaposlenosti manja. Republika Hrvatska ima veći postotak zaposlenih u primarnom sektoru dok u EU veći broj zaposlenih radi u tercijarnom sektoru. Što se tiče korištenja poljoprivrednog zemljišta, u Hrvatskoj se prosječno koristi 19 ha po stanovniku, a u EU 40 ha po stanovniku. Stoga Pavić-Rogošić (2011.) zaključuje kako su nepostojanje stalnog prihoda (samo 5,1% zaposlenih živi na selima), visoka prosječna dob stanovnika, nizak stupanj obrazovanja, zanemarivanje arhitektonskog nasljeđa, nedostatne osnovne službe i infrastruktura te

---

⁵Izvor: Centar za održivi razvoj <https://www.cdr.hr/tko-je-tocno-mladi-poljoprivrednik/>

neriješana vlasnička pitanja rezultirala zanemarivanjem ruralnih područja te gubitkom mlade radne snage.

Tablica 3. Usporedba razvijenosti EU i RH u 2011. godini

OBILJEZJA	EU	RH
Gustoća naseljenosti (st./km ²)	115	75,71
BDP/pc (euro)	25,623	10,295
Stopa nezaposlenosti (%)	7,5	13,5
Zaposlenost u poljoprivredi (%)	4,8	17,5
Zaposlenost u industriji (%)	25,2	28,7
Zaposlenost u uslužnom sektoru (%)	70	52,8
Korišteno poljoprivredno zemljište (ha po st.)	40,5	19,0
Sume (ha pa st.)	35,3	41,0
Prosječna veličina poljoprivrednih gospodarstava (ha po st.)	17,7	2,4

Izvor: <https://repositorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst%3A1524/datastream/PDF/view>

3. MATERIJALI I METODE

Na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima, u 5. semestru smjera „*Menadžment u poljoprivredi*“ iz predmeta „*Ruralni razvoj*“, u suradnji s nositeljicama navedenog predmeta napravljena je anketa kako bi se provelo istraživanje o motivaciji mladih poljoprivrednika za bavljenje poljoprivredom te saznali razlozi o neprijavljanju na razne natječaje, konkretno na mjeru 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“.

Anketiranje se provodilo direktnim kontaktom s ispitanikom ili elektroničkim putem Google obrasca (prilog 1). Anketa je provedena na ukupno 183 ispitanika, a osnovni uvjet je bio da su ispitanici mladi poljoprivrednici, odnosno osobe koje se bave poljoprivredom starosti od 18 do 41 godine. Anketa je provedena u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske odnosno u sljedećim županijama: Bjelovarsko-bilogorska, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Međimurska, Sisačko-moslavačka, Varaždinska, Zagrebačka te Grad Zagreb.

Anketa se sastoji od četiri cjeline i sveukupno ima 43 pitanja. U prvoj cjelini otkrivaju se opći podaci o poljoprivrednoj proizvodnji mladog poljoprivrednika, u drugoj kakva je njihova motivacija za bavljenje ovim poslom, u trećoj se ispituje njihovo mišljenje i iskustva s potporama i konkretno prijavama na mjeru 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“, a četvrta cjelina je posvećena socio-demografskim podacima ispitanika. Ispunjavanje ankete je trajalo oko 15-ak minuta.

Za potrebe ovog rada detaljnije su analizirani rezultati istraživanja koji su dobiveni u drugoj, a naročito trećoj cjelini ankete, odnosno kako bi se dobile povratne informacije o tome kako mladi poljoprivrednici razmišljaju o sustavu potpora te zašto se mladi poljoprivrednici (ne) prijavljuju na mjere ruralnog razvoja. Prikupljeni podaci dobiveni anketom prikazani su grafički i tablično.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je pokazalo da najviše anketiranih mladih poljoprivrednika sjeverozapadne Hrvatske živi u manjem selu u kojem stanuje do 500 stanovnika.

Socio-demografski podaci pokazuju da je veći je broj ispitanika muškog spola. Više od polovice ispitanika završilo je srednju školu (94), a samo njih 46 ima akademsko obrazovanje. Najviše ispitanika poljoprivredno obrazovanje steklo je kroz srednjoškolsko školovanje, a najmanje isključivo iskustveno - učeći na vlastitom poljoprivrednom gospodarstvu od svojih roditelja, baka i djedova i ostalih članova gospodarstva.

Što se tiče zaposlenosti ispitanika, 99 ispitanika nije zaposleno izvan svojeg poljoprivrednog gospodarstva, što znači da im je poljoprivreda primarna djelatnost, dok je svima ostalima to sekundarna djelatnost⁶. Uglavnom se bave stočarstvom (uzgoj svinja i goveda) i ratarstvom (kukuruz i strne žitarice), a najmanje ispitanika odgovorilo je da se bave pčelarstvom i uzgojem ukrasnog i aromatičnog bilja. Velik dio ispitanika naveo je da se bavi i uzgojem voća i povrća kao što su rajčice, krastavci, kupus, jabuke i maline, a vrlo mali dio bavi se uzgojem orašastih plodova (lijeska, orah). Iako je danas u trendu „zdrava“ hrana, u istraživanom području je puno manje ekoloških proizvođača u odnosu na ekološke, odnosno samo 38 ispitanika bavi se ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom. Također, vrlo mali broj ispitanika bavi se proizvodnjom nekog autohtonog proizvoda⁷.

Na pitanje o članstvu u nekim udrugama, kao što je Hrvatska udruga mladih poljoprivrednika (HUMP⁸), samo 16 ispitanika učlanjeno je u udruhu. Što se tiče ostalih udruga, nekolicina ispitanika navela je da su članovi udruge Baby beef⁹.

Većina ispitanika raspolaže vlastitim poljoprivrednim zemljištem, a oko 34% ispitanika koristi i zemljište u najmu. Što se tiče veličine poljoprivrednih gospodarstava, najveći dio ispitanika spada u kategoriju veličine od 10 do 30 hektara. Bilo je zanimljivo iščitati komentare ispitanika o bavljenju poljoprivredom, pa tako bi npr. mladi poljoprivrednici proširivali svoju proizvodnju, ali ukoliko stupi na snagu odluka po kojoj će morati imati za svaku česticu ugovor s vlasnikom da bi dobili poticaj, vjerojatno se više

---

⁶ Neka od radnih mjesta koja su ispitanici naveli jesu: radovi u privatnim tvrtkama, vožnja kamiona, studentski poslovi, razne tvrtke kao što su Violeta, Podravka i sl.

⁷ Manje od 20 ispitanika navelo je da se bavi uzgojem „Zagorskog purana“, zatim cvijetom „Ludbreškim rozetlinom“, „Varaždinskim zeljem“ i sl.

⁸ HUMP osnovana je u cilju razvoja i promicanja mladog i inovativnog poljoprivrednog sektora diljem Republike Hrvatske te stvaranje boljih radnih i životnih uvjeta za mlade ljude koji se žele baviti poljoprivredom, kao i oni koji već obavljaju tu djelatnost

⁹ Baby beef najveća je i najstarija udruga tovljača junadi u Republici Hrvatskoj.

neće baviti poljoprivredom. Naime, jedan poljoprivrednik je napisao kako ima 140 parcela, a najveća ima 2.5 ha i 18 vlasnika, te gotovo da i nema parcele gdje su imovinsko pravni odnosi riješeni, što zaista predstavlja velik problem.

Osim iznesenog problema, poznata je činjenica da Hrvatska nema dugoročnu i jasnu strategiju razvoja poljoprivrede iz koje bi potencijalni investitor razumio što ga u budućnosti čeka, što će biti i što je prioritet u razvoju, odnosno gdje će država biti spremna pratiti investitora u slučaju teškoća u poslovanju¹⁰ (Duić, 2019.).

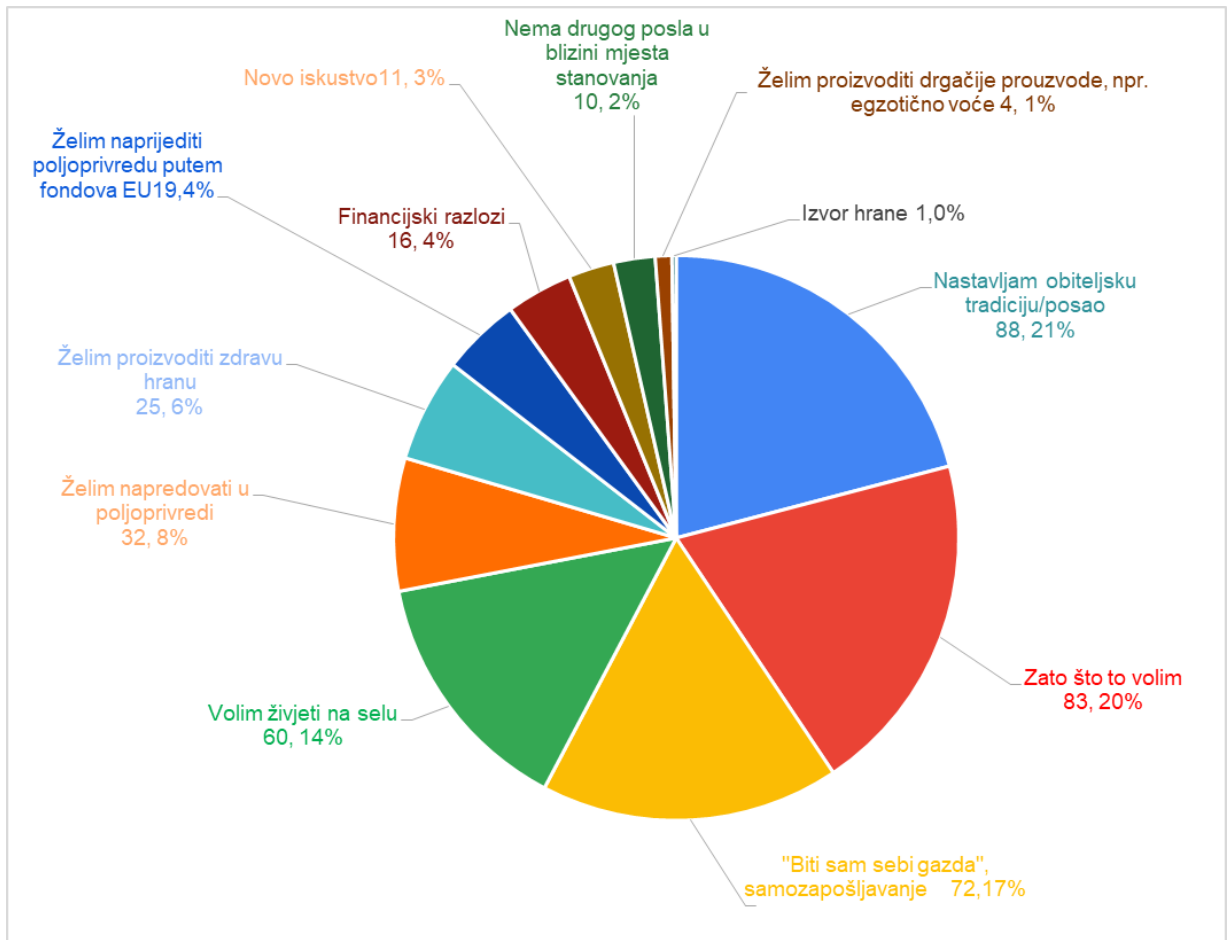
Ipak, unatoč problemima koji muče hrvatsku poljoprivredu, smatram da postoji veliki potencijal i puno pozitivnih poslovnih rezultata i uspješnih priča koje se tiču svih grana poljoprivredne proizvodnje, a o njima ću pisati kasnije u nastavku rada. U sljedećoj cjelini biti će analizirani i komentirani rezultati ankete koji se odnose na motivaciju mladih poljoprivrednika vezanu za bavljenje poljoprivredom.

---

¹⁰ Naime, sve države EU, imaju za cilj proizvesti vlastitu hranu i sukladno tome potiču nizom mjera investicije, dok u Hrvatskoj potencijalni investitor je prepušten sam sebi, nema jasnih kriterija mjerila uspješnosti, a podizanje proizvodnosti i konkurentnosti, za što su investicije preduvjet, nije prioritet, ni kriterij kod dodjele zemlje. Uz to, nedovoljno se razumije uloga znanja, novih tehnologija i potreba za stalnim ulaganjem u poljoprivredu

4.1. Motivacija za bavljenje poljoprivredom

Rezultati dobiveni provedbom ankete pokazuju da se najveći broj mladih poljoprivrednika bavi poljoprivredom jer nastavljaju obiteljsku tradiciju odnosno nastavljaju obiteljski posao, što znači da rade na već postojećem poljoprivrednom gospodarstvu i vide to kao izvor samozapošljavanja (grafikon 1). S obzirom da većina ispitanika živi u ruralnim sredinama i bave se poljoprivredom, kao sljedeći motiv za bavljenje poljoprivredom mladi ističu upravo ljubav prema bavljenju poljoprivredom i prema životu na selu.

Grafikon 1. Motivi za bavljenje poljoprivredom

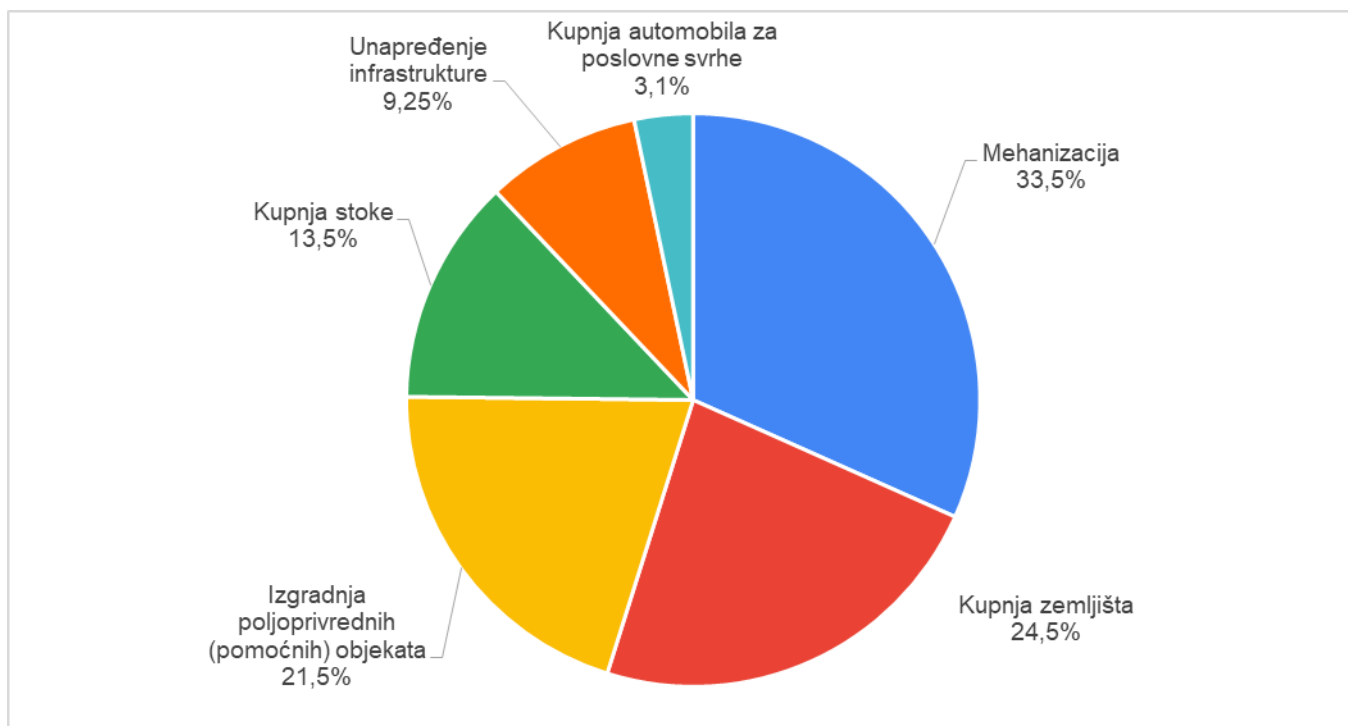
Izvor: vlastita izrada

Najmanji broj ispitanika kao motiv istaknulo je da se bavi se poljoprivredom jer nemaju drugog izbora ili zato što su samo željeli biti drugačiji od drugih i proizvoditi proizvode kojih nema u Hrvatskoj (npr. egzotično voće). Ono što je prema mojem mišljenju zabrinjavajuće je što poljoprivredu ne gledaju kao „izvor hrane“ i to stavljaju na zadnje mjesto kao odgovor na motivaciju za bavljenje poljoprivredom. Stoga se treba još puno raditi na osvješćivanju da je hrana proizvedena s hrvatskih polja puno kvalitetnija i da je

poljoprivredni poduzetnik dio strateške djelatnosti bez koje nijedna država ne može funkcionirati.

Međutim, na temelju rezultata istraživanja, mladi poljoprivrednici nisu u velikoj mjeri zainteresirani za ulaganje ili proširenje već postojećeg OPG-a ili za osnivanje novog. Smatram da je dijelom za to odgovorna i situacija u državi, te da je mladima bolje i zanimljivije raditi neke druge poslove kako bi ostvarili prihode. Manje je odgovornosti i truda potrebno uložiti u zapošljavanje u poduzeću gdje će se netko drugi pobrinuti za poslovanje poduzeća, nego mukotrpno raditi i graditi nešto iznova ili biti poljoprivredni poduzetnik. Kao i sve, tako i bavljenje poljoprivredom ima svoje pozitivne i negativne strane, a osnovna pozitivna strana je da radeći na vlastitom gospodarstvu ulažemo u svoju budućnost, radimo za sebe i ostajemo u Hrvatskoj. Radeći na vlastitom gospodarstvu poljoprivrednici imaju veću slobodu što se tiče upravljanja vlastitim vremenom, veću mogućnost odlučivanja i realiziranja nekih vlastitih poslovnih ideja i slično.

Daljnji rezultati istraživanja pokazuju (grafikon 2) da bi najveći broj ispitanika dobivena sredstva na natječaju uložilo u mehanizaciju, a nakon toga nekako podjednako bi uložili u kupnju zemljišta ili izgradnju poljoprivrednih (pomoćnih) objekata. To nam dokazuje da je mehanizacija poljoprivrednika u RH vjerojatno zastarjela te da mladi poljoprivrednici ipak imaju želje za proširenjem proizvodnje s obzirom da im je cilj kupnja zemljišta i izgradnja pomoćnih objekata. Najmanje mladih poljoprivrednika uložilo bi sredstva za kupnju automobila za poslovne svrhe, što upućuje na zaključak da im je za sada ipak u fokusu proizvodnja poljoprivrednih sirovina, a možda će u bližoj budućnosti o tome više razmišljati npr. s proširivanjem nepoljoprivrednih djelatnosti kao što je prerada.

Grafikon 2. Raspodjela ulaganja dobivenih sredstava na natječaju

Izvor: vlastita izrada

Na pitanje o isplativosti bavljenja poljoprivredom 95 ispitanika reklo je da se isplati, a 85 da se ne isplati baviti poljoprivredom unatoč sve većim potporama i sve većem broju natječaja na koje poljoprivrednici mogu aplicirati (grafikon 3). Neki od komentara bili su da je to vrlo težak i kompliciran posao, a mala zarada, te da se poljoprivreda nedovoljno cijeni kao djelatnost.

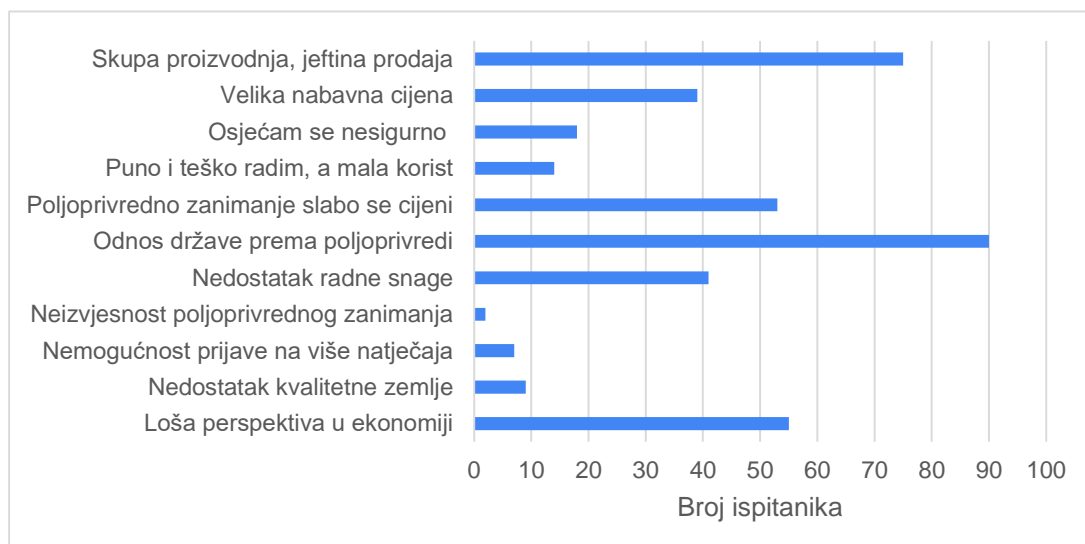
Grafikon 3. Isplativost bavljenja poljoprivredom kod mladih

Izvor: vlastita izrada

Kako bi pobliže doznali što mlade čini nezadovoljnima u bavljenju poljoprivredom, (grafikon 4) dobili smo odgovore da je to prije svega odnos države prema poljoprivredi. Zatim ih čini nezadovoljnim to što je proizvodnja sve skuplja zbog sve većih cijena repromaterijala, a proizvedeni proizvodi se prodaju po sve nižim cijenama na što uvelike utječe preveliki uvoz proizvoda koji su jeftiniji, ali su većini slučajeva i manje kvalitetni. Također i veliki postotak ispitanika kao nezadovoljstvo ističe lošu perspektivu u ekonomiji te ističu kako se poljoprivreda kao zanimanje jako slabo cijeni pa još jednom naglašavam kako bi država trebala raditi na poboljšanju slike o poljoprivredi i poljoprivrednim poduzetnicima.

Najmanji problem predstavlja neizvjesnost poljoprivrede, sa čime se u potpunosti slažem jer je bez puno stvari koje nas okružuju možemo živjeti, ali bez hrane i vode budućnost opstanka čovječanstva je neizvjesna. Također, mladi su svjesni činjenice da danas postoje mnogobrojni natječaji iz nacionalnih i EU fondova usmjerenih na poljoprivredu pa ih to ne brine i ne čini nezadovoljnima, a također su svjesni da Hrvatska obiluje kvalitetnom zemljom i da se ne trebaju osjećati nesigurnima. Također, mladi poljoprivrednici u manjoj mjeri kao odgovor na pitanje što ih čini nezadovoljnima u bavljenju poljoprivredom zaokružuju „puno i teško radim, a mala korist“, odnosno može se zaključiti da su to perspektivni i vrijedni ljudi koji će kvalitetno participirati u rastu i razvoju poljoprivrede.

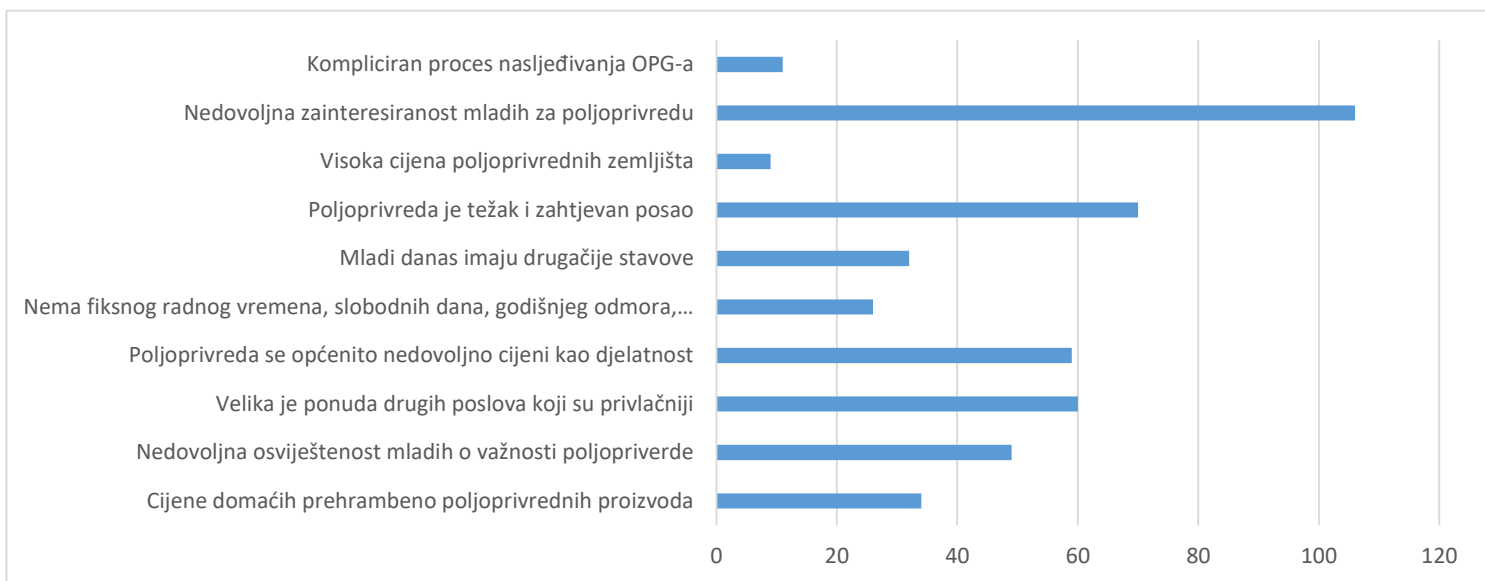

Grafikon 4. Nezadovoljstvo ispitanika u bavljenju poljoprivredom

Izvor: vlastita izrada

Većina ispitanika smatra da je glavni razlog sve manjeg broja mladih poljoprivrednika nedovoljna zainteresiranost za bavljenje tom djelatnošću (grafikon 5). Kao što je već spomenuto u radu, velik je izbor zanimljivijih i privlačnijih poslova za mlade. Kao i u prethodnom grafikonu, ispitanici smatraju da se poljoprivreda ne cijeni dovoljno kao djelatnost i da je to jedan od razloga neuključivanja mladih u poljoprivredu.

„Rad na selu“ opušteniji je nego npr. u uredu, ali veća je sloboda raspoređivanja vremena i obaveza po osobnom izboru. Ono što mladima čini problem je i nedostatak fiksnog radnog vremena, ili bolje rečeno slobodnih dana, naročito ako se radi o stočarskoj proizvodnji, nedostatak godišnjeg odmora i slično. Osim toga, kaže se da je poljoprivredna proizvodnja „tvornica pod vedrim nebom“, što znači da je ovisna o vremenskim prilikama, neizvjesna je i kao takva vrlo rizična. Stoga ne čudi kako većina ispitanika smatra da je to težak i zahtjevan posao, što zaista i jest, i stavljaju ga na drugo mjesto kao razlog sve manjeg broja mladih poljoprivrednika u RH.

Grafikon 5. Razlozi sve manjeg broja mladih poljoprivrednika u RH

Izvor: vlastita izrada

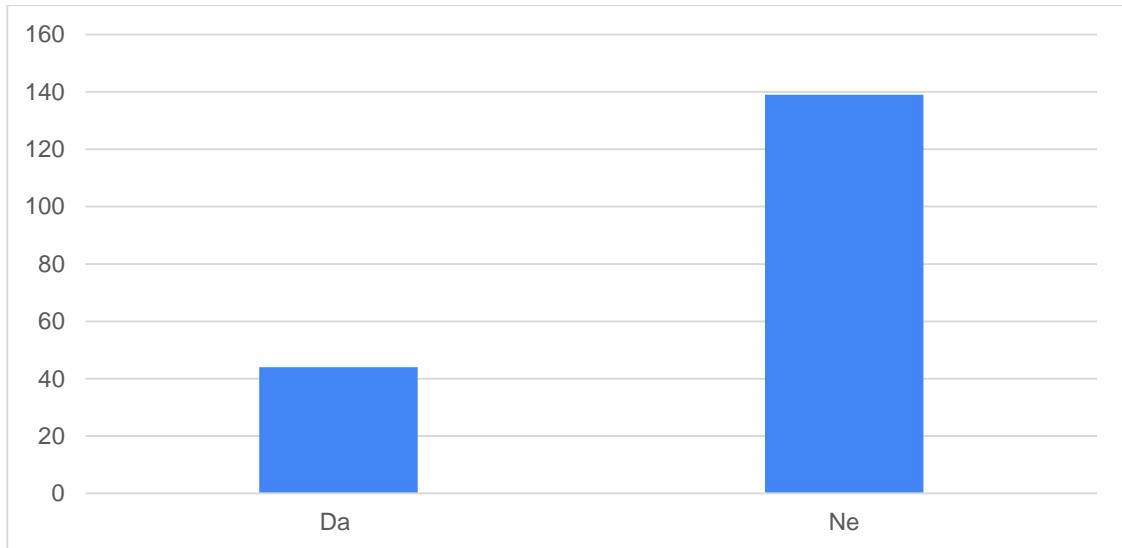
4.2. Prijava na natječaj 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“

U ovoj cjelini biti će prikazani grafikoni i neki od komentara vezanih za prijavu na mjeru 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“¹¹.

Rezultati istraživanja pokazali su da se manje od četvrtine ispitanika (44) do sada prijavilo na neki od natječaja iz fondova EU ili nacionalnih fondova usmjerenih na poljoprivredu i ruralni razvoj (grafikon 6). Čak 149 ispitanika reklo je da se nikada nisu

¹¹ U tekstu će se često koristiti samo skraćeni oblik «prijava na natječaj».

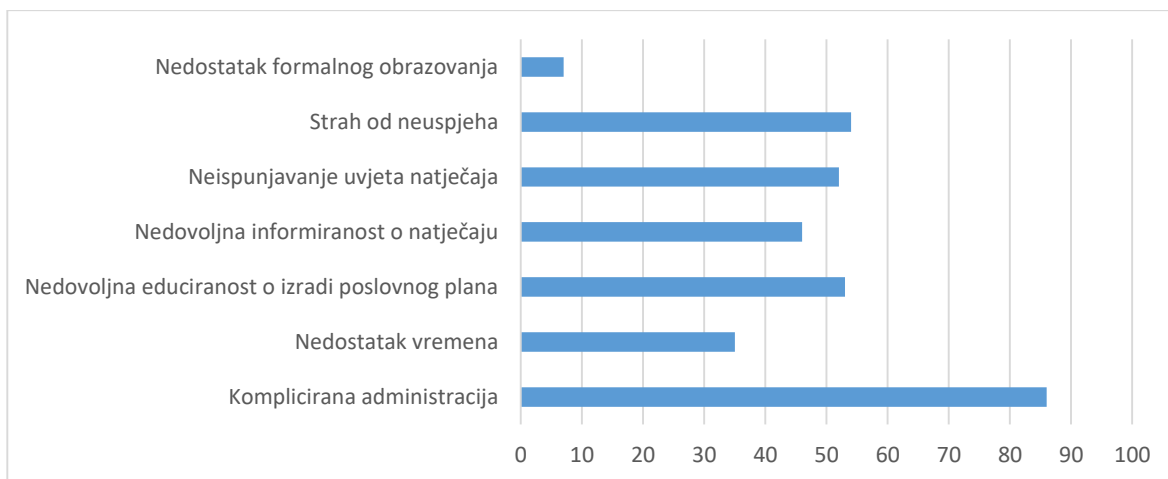
prijavljivali na neki natječaj prijašnjih godina, a glavni razlozi su sljedeći: previše papirologije, komplicirana prijava, ali većina je rekla da nisu bili dovoljno informirani ili da nisu znali da postoji natječaj. Također, čak dvadesetak ispitanika reklo je da su znali za natječaje, ali nisu uopće bili zainteresirani za tu opciju.

Grafikon 6. Prijavljivanje na natječaje prijašnjih godina

Izvor: vlastita izrada

Iz grafikona 7 koji objašnjava najvažnije čimbenike neprijavljivanja na natječaje može se vidjeti da većina ispitanika, njih 86, smatra da je administracija prekomplicirana, zatim da se boje neuspjeha, misle da ne ispunjavaju uvjete natječaja ili da nemaju dovoljno znanja kako napisati poslovni plan. Slažem se sa činjenicom da je administracija komplicirana jer sam u svojoj okolini od kolega i prijatelja koji su se nekad prijavljivali na natječaje čula loša iskustva, ali mislim da je 50.000,00 eura velik iznos i da se za nešto što država daje bespovratno ipak isplati poraditi na papirima, ali i da bi trebalo pojednostaviti proceduru.

Grafikon 7. Najvažniji čimbenici neprijavljivanja na natječaje

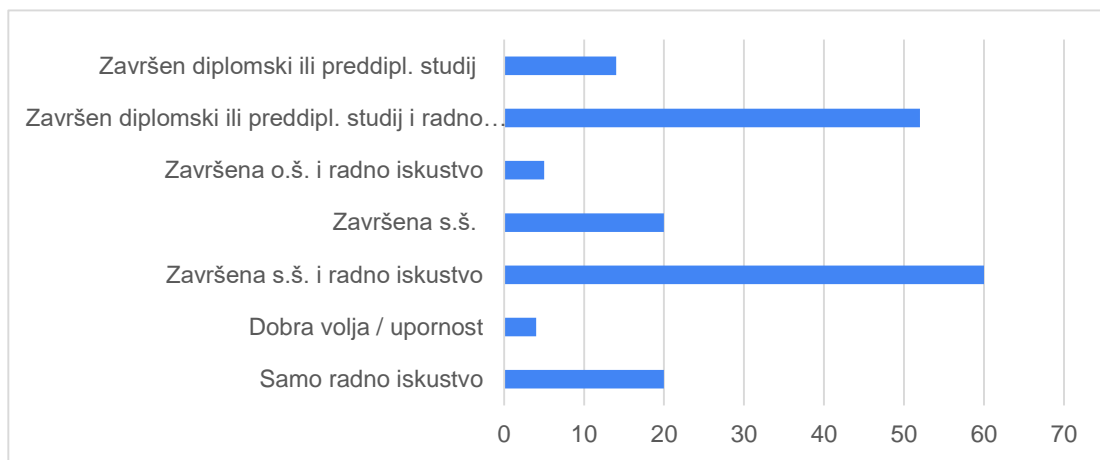
Izvor: vlastita izrada

Iznenadilo me da većina ispitanika ima strah od neuspjeha te da je to razlog zbog kojeg se nikada nisu ili ne bi prijavili na neki natječaj. Smatram da nedovoljna educiranost može biti povezana sa strahom, što nije slučaj samo kod prijavljivanja na natječaje za bespovratna sredstva. Ono što bi najviše olakšalo prijavljivanje na projekte je da se poljoprivrednike educira o svakom dokumentu koji moraju priložiti zahtjevu za prijavu s obzirom da prijašnja istraživanja pokazuju (Heged, 2019.) da su glavni razlozi neprolaznosti na natječajima više razlozi tehničke prirode, kao npr. korisnik je učitao potvrdu o ekonomskoj veličini gospodarstva stariju od dana objave natječaja, korisnik više nije evidentiran kao nositelj/osoba odgovorna za obiteljsko gospodarstvo koji je prijavljen na natječaj, zahtjev za potporu podnesen je nakon datuma završetka natječaja, korisnik je započeo aktivnost pohađanja tečaja za osposobljavanje, korisniku poljoprivreda nije glavna djelatnost sukladno provjeri u nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, potvrda porezne uprave starija je od 30 dana. Stoga bi Savjetodavna služba i tijela koja su zadužena za provedbu mjera i edukaciju poljoprivrednika trebale bolje informirati poljoprivrednike o svakom segmentu natječaja. S obzirom na veliki broj institucija za pomoć poljoprivrednicima koje danas postoje u Hrvatskoj, možda bi bilo od pomoći kada bi se osnovao «odjel» pri svakoj županiji koji bi se bavio isključivo pitanjima i problemima prijave na poljoprivredne natječaje, pitanjima administracije, dokumentima koje su poljoprivrednici dužni ispuniti ili pribaviti i slično.

Također, mladima bi trebalo dati prednost kod kupnje zemljišta kako bi i u budućnosti mogli povećavati ekonomsku veličinu gospodarstava, što im ujedno uvećava šanse za prijavu na druge projekte kao što je aktualan natječaj za razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti iz Programa ruralnog razvoja.

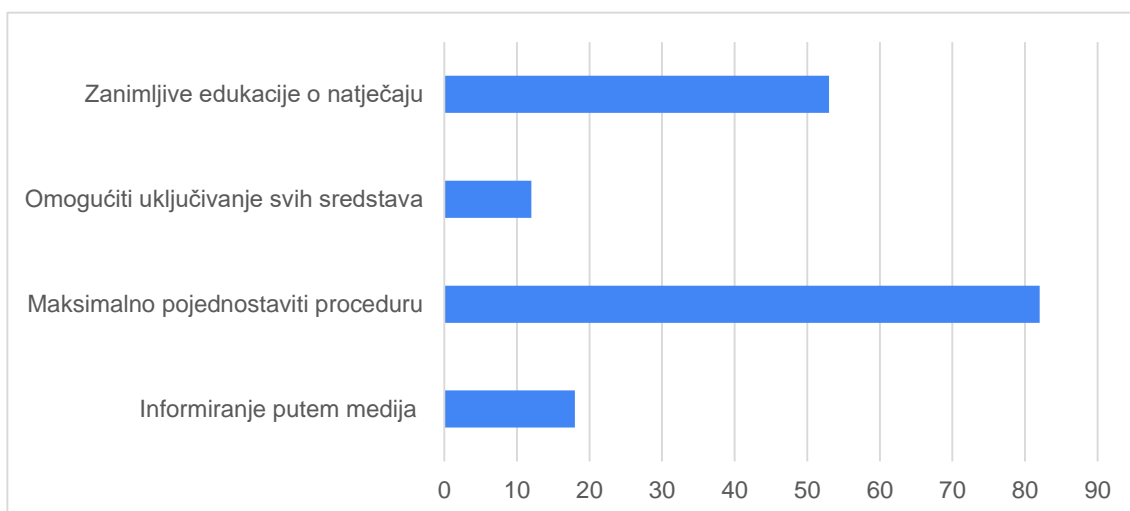
Zanimljivo je da ispitanici smatraju kako je uz srednje ili akademsko obrazovanje, potrebno imati i radno iskustvo prilikom prijave mladih poljoprivrednika na natječaje EU (grafikon 8). Naravno da više obrazovanje, pogotovo poljoprivredne struke, donosi dodatne bodove na natječaju, no to ne znači da netko tko ima završenu neku drugu „nepoljoprivrednu“ školu ili studij ne može zadovoljiti uvjete natječaja, proći na projektu i započeti ulagati dobivena sredstva u proširenje poljoprivrednog gospodarstva.

Najmanji broj ispitanika smatra da za prijavu na natječaje nije dovoljno imati samo dobru volju i biti uporan, ili da bi to bilo moguće samo sa završenom osnovnom školom.

Grafikon 8. Važni čimbenici za prijavu mladih poljoprivrednika na natječaje EU
Izvor: vlastita izrada

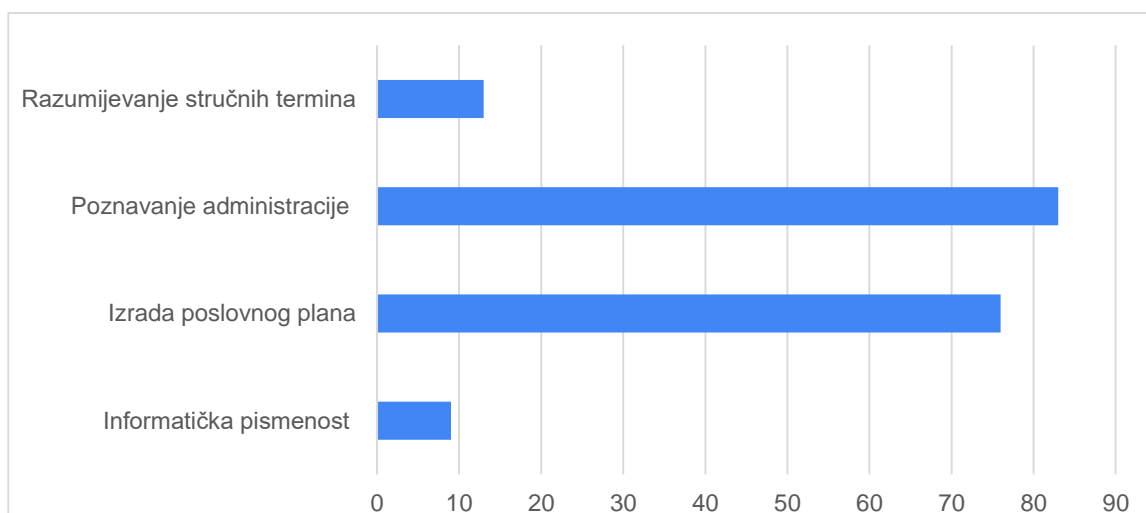
Većina ispitanika, njih 82, smatra da bi mlade poljoprivrednike potaknulo da se prijave na natječaje tako što bi se procedura maksimalno pojednostavila, što je u skladu s prethodnim odgovorom gdje su ispitanici kao najvažniji čimbenik neprijavljivanja na projekte istaknuli kompliciranu administraciju (grafikon 9). Ono što bi se još moglo pojednostaviti jest da se cjelokupna procedura svede na popunjavanje podataka elektroničkim putem, jer su mladi ljudi informatički pismeni. Na veći odaziv mladih poljoprivrednika na natječaje utjecalo bi bolje informiranje poljoprivrednika i konkretne edukacije u informatičkim radionicama o cjelokupnom procesu od otvaranja natječaja i korisnih elemenata koje poljoprivrednici moraju znati ako se žele prijaviti, pa sve do zatvaranja natječaja. Što se tiče informiranosti, mladima bi bilo interesantnije kada bi informacije o natječajima bile objavljivane na društvenim mrežama koje mladi danas najviše koriste, npr. Facebook, Instagram i slično jer su se u svijetu marketinga najbolje pokazali takvi načini oglašavanja. Sudeći po vlastitom iskustvu, sigurna sam da bi na taj način više mladih vidjelo kada su aktualni natječaji otvoreni te ne bi propuštali prijavu na natječaje zbog neinformiranosti.

Grafikon 9. Načini poticanja mladih poljoprivrednika na prijavu na natječaj

Izvor: vlastita izrada

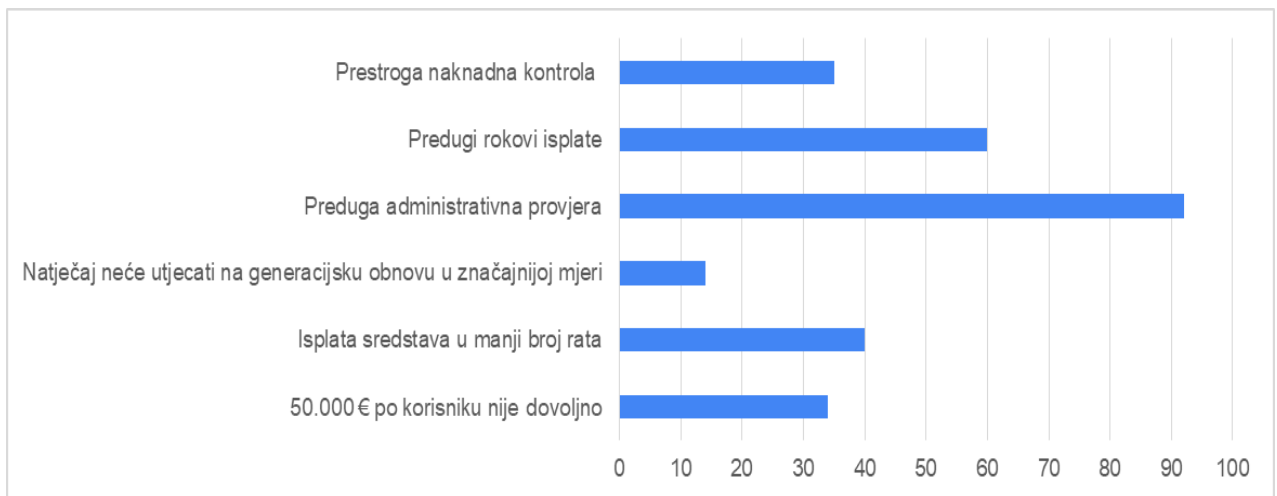
Na tragu prethodnih podataka, ispitanicima je najpotrebnije znanje oko poznavanja administracije i izrade poslovnog plana (grafikon 10). Ukoliko netko ne zna napisati vlastiti poslovni plan za prijavu na natječaj, danas je to moguće dogovoriti s agencijama koje se time bave, naravno uz određenu naknadu. Kao što sam već navela, tijekom zanimljivih edukacija ispitanici bi bili zainteresiraniji jer bi im se objasnilo koje su njihove obaveze i kako ih realizirati.

Grafikon 10. Najpotrebnija znanja za prijavu na natječaj

Izvor: vlastita izrada

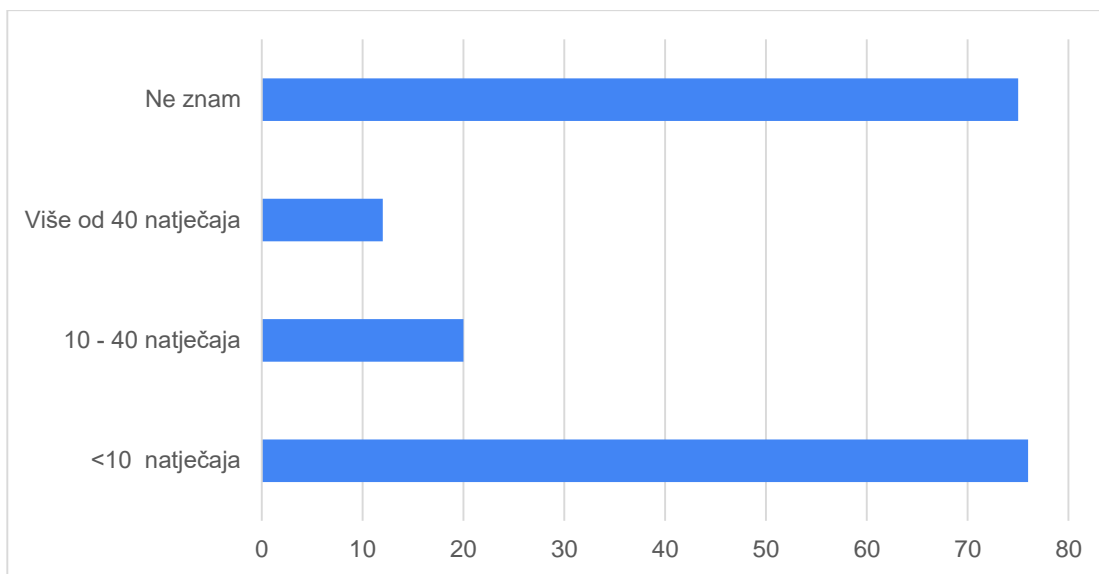
Odgovori prikazani u grafikonu 11 odnose se samo na ispitanike koji su prošli na nekom od natječaja koji je usmjeren na mlade poljoprivrednike. Najveću zamjerku nakon odobrenog natječaja imaju na predugu administrativnu provjeru i prestrogu naknadnu kontrolu, preduge rokove isplate te isplatu sredstava u manjem broju rata. Najmanji broj ispitanika smatra da natječaj neće utjecati na generacijsku obnovu u značajnijoj mjeri. Iznenadio me veći broj ispitanika koji je odgovorio da je 50.000,00 eura premali iznos. Smatram da je to za mladu osobu koja zasigurno nema veliki izvor financijskog prihoda itekako dovoljna svota.

Grafikon 11. Zamjerke nakon odobrenog natječaja

Izvor: vlastita izrada

U trenutku istraživanja bilo je otvoreno više od 50 natječaja, i to na razini EU ili na nacionalnoj razini kao što su natječaji lokalne samouprave, županija ili Ministarstva poljoprivrede i drugih nacionalnih institucija. Zanimljivo je da je najmanji broj ispitanika bio najbliže točnom odgovoru o trenutno otvorenim natječajima (grafikon 12), što pokazuje iskrenost ispitanika kada su ranije već odgovorili da nisu dovoljno informirani o aktualnim natječajima. Čak 75 ispitanika reklo je da uopće ne znaju koliko je natječaja otvoreno, a njih 76 da je u tom trenutku bilo otvoreno manje od 10 natječaja što je krivi odgovor. Točan odgovor na to pitanje dalo je samo desetak ispitanika. Smatram da taj broj različitih otvorenih natječaja nije previše jer na ovaj način raznoliko strukturirani OPG-ovi koji imaju različite uvjete, ali i planove za svoj rast i razvoj, imaju više mogućnosti.

Grafikon 12. Saznanja ispitanika o trenutno otvorenim natječajima za unapređenje poljoprivrede

Izvor: vlastita izrada

Smatram da ovakvi natječaji, kao što je Mjera 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“, uistinu daju veliku podršku svakome tko se želi izgraditi i razvijati kao mladi poljoprivrednik, a posebno onima slabijeg financijskog statusa ili početnicima u poljoprivrednoj proizvodnji. Malo truda oko administracije i razne papirologije se itekako isplati uložiti za tako veliku novčanu svotu koju ne treba nikome vraćati nego uložiti u samozapošljavanje. Za mlade ni u jednoj drugoj djelatnosti ne postoje tako izdašna bespovratna financijska sredstva kao u poljoprivrednoj djelatnosti s kojima se mogu osnivati ili proširiti već postojeće poslovne ideje vezane za poljoprivredu.

U Hrvatskoj ima sve više mladih poljoprivrednika koji su iskoristili tržišne prilike i uspjeli, te su već poznati po svojim kvalitetnim proizvodima. Za primjer se mogu uzeti bivši studenti koji su znanje stekli na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima te njihove uspjehe promatrati kroz *Izbor za najbolji OPG – Zlata vrijedan* u kojem svaku županiju te Grad Zagreb predstavlja po jedan uspješni OPG, dok u kategoriji *Mlada nada* žiri bira između troje mladih poljoprivrednika¹². Ove godine nagradu je osvojio student koji je pohađao Izvanredan studij na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima, a OPG Damir Orenda nalazi se u mjestu Mala Črešnjevica nedaleko od Pitomače.

¹² Završeni student učilišta pobjednik u izboru za mladu nadu

<https://www.vguk.hr/hr/1077/ZAVR%C5%A0ENI+STUDENT+U%C4%8CILU%C5%A0TA+POBJEDNIK+U+IZBORU+ZA+MLADU+NADU%21>

Projekt "Zlata vrijedan" - izbor najboljih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva u Hrvatskoj provodi se sedmu godinu zaredom. 2019. godine biralo se između 68 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, u uži izbor je ušlo 24 gospodarstva, a prva dva mjesta osvojili završeni studenti VGUK¹³ - OPG Mirko Bačani iz Rumenjaka (Koprivničko-križevačka županija)¹⁴ i OPG Danijel Horvatić iz Stare Kapele (Zagrebačka županija)¹⁵.

Naravno, uz ova vrlo uspješna postignuća, ima ih još mnogo. To dokazuje da se ipak isplati ulagati u poljoprivredu, te da se od nje može pristojno živjeti. Smatram da treba mijenjati i mentalitet o bavljenju poljoprivredom, a zadnjih godina vidljivi su neki pomaci u tom smjeru. Na temelju iznesenog mogu zaključiti kako je u svemu vrlo važna edukacija, a iznesene priče to i dokazuju.

---

¹³ Zlata vrijedan bit će OPG jedan!

<https://www.vguk.hr/hr/1042/ZLATA+VRIJEDAN+BIT+%C4%86E+OPG+JEDAN%21>

¹⁴ Gospodarstvu na kojem živi i radi Dejan Bačani koji je na VGUK, kao izvanredni student, završio preddiplomski studij Poljoprivreda, usmjerenje Zootehnika.

¹⁵ Danijel je također na VGUK, kao izvanredni student, završio preddiplomski studij Poljoprivreda, usmjerenje Zootehnika.

5. ZAKLJUČAK

Na temelju provedene ankete i obrađenih rezultata može se zaključiti da su mjere Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020. usmjerene na mlade poljoprivrednike od velikog značaja za rast i razvoj poljoprivredne proizvodnje. Niti u jednom gospodarskom sektoru ne postoji toliko bespovratnih sredstava kao u poljoprivrednom sektoru te mogućnosti za prijave na natječaje za razvoj poljoprivrede i ruralni razvoj na nacionalnoj razini i razini EU. Stoga je cilj ovog istraživanja bio otkriti razloge neprijavljivanja na Natječaj 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“, a istraživanje se provelo putem ankete na 183 ispitanika u dijelu sjeverozapadne Hrvatske. Rezultati istraživanja pokazali su sljedeće:

- Većina ispitanika je muškog spola sa završenom srednjom školom, raspolaže vlastitim poljoprivrednim zemljištem, veličine gospodarstva 10-30 ha.
- Najveći broj ispitanika bavi se poljoprivredom jer nastavljaju obiteljsku tradiciju, te je većini ispitanika poljoprivreda primarna djelatnost.
- Ispitanici smatraju da se isplati baviti poljoprivredom, ali ono što ih muči jest loš odnos države prema poljoprivredi, poljoprivreda se nedovoljno cijeni kao djelatnost, te je proizvodnja skupa, a proizvodi jeftini.
- Većina ispitanika smatra da je glavni razlog sve manjeg broja mladih poljoprivrednika nedovoljna zainteresiranost za bavljenje tom djelatnošću.
- Manje od četvrtine ispitanika do sada se prijavilo na neki od natječaja iz fondova EU ili nacionalnih fondova usmjerenih na poljoprivredu i ruralni razvoj. Veći dio ispitanika ili nisu bili informirani o natječajima ili su znali ali nisu bili zainteresirani za prijavu na natječaj.
- Najvažniji čimbenici neprijavljivanja na natječaj su prekomplikirana administracija, strah od neuspjeha, neispunjavanje uvjeta natječaja, nedovoljno znanje o izradi poslovnog plana.
- Smatraju kako je uz srednje ili akademsko obrazovanje, potrebno imati i radno iskustvo prilikom prijave mladih poljoprivrednika na natječaje. Naglašavaju kako nije dovoljno imati samo dobru volju i biti uporan, ili da bi to bilo moguće samo sa završenom osnovnom školom.
- Većina ispitanika smatra da bi mlade poljoprivrednike potaknulo da se prijave na natječaje tako što bi se procedura maksimalno pojednostavila ili ako bi se organizirale zanimljive edukacije o natječaju.

- Kao najpotrebnija znanja za prijavu na natječaj ističu znanje iz izrade poslovnog plana te poznavanja administracije.
- Najveću zamjerku nakon odobrenog natječaja imaju na predugu administrativnu provjeru i prestrogu naknadnu kontrolu, preduge rokove isplate te isplatu sredstava u manji broj rata.
- Najveći broj ispitanika dobivena sredstva na natječaju uložilo bi u mehanizaciju, za kupnju zemljišta ili izgradnju poljoprivrednih (pomoćnih) objekata.

Kako bi se riješili navedeni problemi istaknuti ovim istraživanjem jedan od prijedloga je da se cjelokupna procedura prijava na natječaj pojednostavi i svede na popunjavanje elektroničkim putem, s obzirom da se radi o mladim ljudima koji su većinom informatički pismeni. Na veći odaziv mladih poljoprivrednika na natječaje utjecalo bi dobro informiranje poljoprivrednika i konkretne edukacije u informatičkim radionicama o cjelokupnom procesu. Poljoprivrednike bi trebalo educirati o svakom dokumentu koji moraju priložiti zahtjevu za prijavu, pa je prijedlog osnivanje «odjela» pri svakoj županiji koji bi se bavio isključivo pitanjima i problemima prijava na poljoprivredne natječaje, pitanjima administracije, dokumentima koje su poljoprivrednici dužni ispuniti ili pribaviti i slično. Također, trebalo bi dati prednost mladima kod kupnje zemljišta kako bi mogli ostvariti i u budućnosti povećavati ekonomsku veličinu, što im povećava mogućnosti za prijavu na druge projekte.

Nakon pisanja ovog rada mogu zaključiti da je ovo zbilja odlična prilika za mlade, koju su poljoprivrednici jednim dijelom i iskoristili, ali na temelju rezultata istraživanja, smatram da bi država i resorno ministarstvo trebalo poraditi na nekim od prijedloga iznesenim kroz rad.

6. LITERATURA

1. Duić, M. (2019.): Hrvatska nema jasnu strategiju razvoja poljoprivrede iz koje bi investitor razumio što ga u budućnosti čeka i gdje ga je država spremna pratiti, Poslovni dnevnik, Zagreb (<https://www.poslovni.hr/hrvatska/hrvatska-nema-jasnu-strategiju-razvoja-poljoprivrede-iz-koje-bi-investitor-razumio-sto-ga-u-buducnosti-cka-i-gdje-ga-je-drzava-spremna-pratiti-358919>)
2. Franić R. (2006.): Politika ruralnog razvitka – nova prilika za Hrvatsku, Agronomski glasnik: Glasilo hrvatskog agronomskog društva, Vol. 68 No. 3, Zagreb
3. Heged, T. (2019): Analiza rezultata natječaja „Potpora mladim poljoprivrednicima u Bjelovarsko–bilogorskoj županiji, diplomski rad, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, Križevci
4. Ivković, M., Barković, Đ., Baćani, S. (2010.): Komasacija zemljišta i ruralni razvoj, Geodetski list : glasilo Hrvatskoga geodetskog društva, Zagreb
5. Lipavić, G. (2017): Mladi poljoprivrednici – budućnost hrvatske poljoprivrede, Gospodarski list, broj 1
6. Pavić–Rogošić, L. (2011.): Ruralni razvoj u Hrvatskoj, izvještaj Zajedničkog savjetodavnog odbora EU- Hrvatska, Zagreb
7. Pavlišek, M. (2018.): Mjera 6.1.1. - prilika za mlade poljoprivrednike, od sada i za one kojima poljoprivreda neće biti glavno zanimanje, Agroklub, Osijek (www.agroklub.com/financiranje/mjera-611-prilika-za-mlade-poljoprivrednike-od-sada-i-za-one-kojima-poljoprivreda-neece-biti-glavno-zanimanje/42104)
8. Tavra, J. (2017.): Determinante korištenja EU fonda za ruralni razvoj u RH, diplomski rad, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet
9. Vrbanek, J. (2016.): Tko je točno mladi poljoprivrednik?, Agroklub, Osijek (<https://www.agroklub.com/financiranje/tko-je-tocno-mladi-poljoprivrednik/24064/>)
10. Župančić, M., (2000.): Tranzicija i modernizacijske perspektive hrvatskog sela, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb

Internetske stranice:

1. Bespovratna sredstva za mlade poljoprivrednike Mjera 6.1.

<https://intermediaprojekt.hr/bespovratna-sredstva-za-mlade-poljoprivrednike-mjera-6-1/>

2. Dodijeljene odluke o privremenoj raspodjeli sredstava mladim poljoprivrednicima s drugog natječaja za operaciju 6.1.1.

<http://www.lag-prigorje.hr/dodijeljene-odluke-o-privremenoj-raspodjeli-sredstava-mladim-poljoprivrednicima-s-drugog-natjecaja-za-operaciju-6-1-1/>

3. Hrvatska udruga mladih poljoprivrednika

<http://www.hump.hr/>

4. Pravilnik o provedbi tipa Operacije 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“, i tipa Operacije 6.3.1. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020., NN 21/2018, www.ruralnirazvoj.hr,

5. Program ruralnog razvoja 2014.-2020.,

<http://arhiva.strukturnifondovi.hr/program-ruralnog-razvoja-2014-2020>,

7. PRILOZI

MOTIVACIJA MLADIH POLJOPRIVREDNIKA ZA BAVLJENJE POLJOPRIVREDOM

Poštovani/ne,

*Pred Vama se nalazi upitnik koji je namijenjen mladim ljudima (18-40 god.) s prebivalištem na selu, a kojim želimo dobiti uvid u pretpostavke njihovog bavljenja poljoprivredom s naglaskom na prijavu na natječaj 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“. Molimo Vas da nam svojim iskrenim odgovorima pomognete da dobijemo što jasniju sliku o naznačenoj tematici. Anketa je anonimna, a Vaši odgovori bit će korišteni isključivo u svrhu projektnog zadatka na kolegiju „Ruralni razvoj“ na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima
Unaprijed zahvaljujemo na Vašem trudu i vremenu.*

OPĆI PODATCI O POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI

1. Kojom granom poljoprivrede se bavite?

a) Stočarstvo	g) Cvjećarstvo
b) Ratarstvo	h) Uzgoj ukrasnog i aromatičnog bilja
c) Povrćarstvo	i) Nešto drugo (molimo, upišite):
d) Voćarstvo	_____
e) Vinogradarstvo	
f) Vinarstvo	

2. Za koju granu stočarske proizvodnje ste se specijalizirali? (ukoliko se ne bavite stočarskom proizvodnjom, idite na pitanje 3)

a) Govedarstvo	f) Konjogojstvo
b) Svinjogojstvo	g) Pčelarstvo
c) Peradarstvo	h) Nešto drugo (molimo, upišite):
d) Ovčarstvo	_____
e) Kozarstvo	

3. Za koju granu biljne proizvodnje ste se specijalizirali? (npr. jabuke, rajčice, presadnice, krizanteme, lavanda, pšenica, kukuruz ..... - upišite)

_____

4. Imate li kakvih dopunskih djelatnosti na svojem gospodarstvu?

- Prerada poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda _____
- Izrada neprehrambenih proizvoda (npr. od drva, slame, izrada sapuna, eteričnih ulja, tradicijski obrti i vještine...) _____
- Seoski turizam
- Pružanje usluga _____
- Ostalo _____

5. Bavite li se proizvodnjom autohtonih (lokalno prepoznatljivih) poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda? (npr. međimurski krumpir, varaždinsko zelje, zagorski puran...)

a) DA _____	b) NE _____

6. Bavite li se ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom?

- a) DA b) NE

7. Koliko dugo se bavite poljoprivredom? (molimo, upišite broj godina)

_____

8. Jeste li nositelj OPG-a?

- a) DA (koliko dugo)_____ b) NE

9. Jeste li član HUMP-a (Hrvatske udruge mladih poljoprivrednika)?

- a) DA b) NE

10. Gdje plasirate svoje poljoprivredne proizvode? (označite 3 odgovora koji se odnose na Vas)

a) Vlastite potrebe	g) Poljoprivredne zadruge
b) Tržnica	h) Izvoz
c) Sajam	i) HORECA (hoteli, restorani, caffe)
d) Kućni prag	j) Distributeri (veleprodaja)
e) Prerađivači	k) Ostalo _____
f) Otkupljivači	

11. Kakav je tip gospodarstva iz kojeg dolazite s obzirom na izvor prihoda?

- a) Čisto poljoprivredno gospodarstvo (svi članovi obitelji žive od poljoprivrede)
b) Mješovito (članovi obitelji žive i od poljoprivrede i od prihoda koje ostvaruju izvan poljoprivrede)
c) Nepoljoprivredno (svi punoljetni članovi u obitelji su u radnom odnosu)
d) Staračko domaćinstvo

12. Vaše poljoprivredno gospodarstvo registrirano je kao:

- a) obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
b) poljoprivredno poduzeće
c) poljoprivredni obrt
d) poljoprivredna zadruga
e) gospodarstvo nije registrirano

13. Kojom količinom poljoprivrednog zemljišta raspolazete? (ha)

U privatnom vlasništvu: _____ ha U najmu: _____ ha

14. Imate li moderne gospodarske objekte?

- a) DA (koje) _____
b) NE

15. Što od navedene poljoprivredne mehanizacije za rad posjedujete? (označite oznakom X)

Poljoprivredna mehanizacija		Preša i sakupljač za sijeno	
Plug		Strojevi za briketiranje	
Rovilo		Sušara za sijeno	
Kultivatori		Silažni kombajn	
Podrivač		Mljekovod za mužnju	
Freza		Pokretni muzni uređaj	
Tanjurača		Polustacionarni muzni uređaj	
Drljača		Fiksno izmuzište	
Valjak		Okretno izmuzište	
Blanja		Robot za mužnju	
Kombinacija oruđa za obradu tla		Uređaji za hranjenje krava s identifikacijom	
Prikolica za gnojidbu krutim stajskim gnojem		Pozivni automati	
		Automatske pojilice	
Cisterna za gnojidbu tekućim stajskim gnojem		Uređaji za izgnojavanje	
		Inkubatori	
Rasipač mineralnih gnojiva		Dozeri i buldozeri	
Uređaj za navodnjavanje		Skrejperi i grejderi	
Vučena prskalica		Bager	
Samohodna prskalica		Rovokopačica	
Aparat za zamagljivanje		Uređaji za mehaniziranu berbu voća	
Aparat za zaprašivanje		Uređaji za sortiranje voća	
Pneumatska sijačica		Vaga	
Mehanička sijačica		Silos i sušara za strne žitarice	
Vršalica		Sušara za strne žitarice	
Kombajn za strna žita		Viličar	
Sijačica za šećernu repu		Elevator	
Linija za vađenje šećerne repe		Pužni transporter	
Strojevi za sadnju povrtnih kultura		Traktor	
Linija za iskapanje povrtnih kultura		Nošena prskalica	
Strojevi za čišćenje i sortiranje povrća		Malčar	
Kosilica		Ostalo _____	
Gnječilica		_____	

16. Kako biste ocijenili stanje poljoprivrede u Vašem kraju? (1 – izrazito loše, 5 – izrazito dobro)

1   2   3   4   5

17. Koji su najveći problemi u Vašem trenutnom poslovanju?

Molimo, ocijenite ocjenom od 1-5. Obrazloženje ocjena: 1-uopće se ne slažem, 2-ne slažem se, 3-ne znam, nisam siguran/na, 4- slažem se, 5- u potpunosti se slažem

a) nedostatak stručnih savjetodavnih službi	1	2	3	4	5
b) prodaja i naplata proizvoda i/ili usluga	1	2	3	4	5
c) administrativne prepreke i učinkovitost	1	2	3	4	5
d) lokalne javne uprave	1	2	3	4	5
e) nedostatan razvijena poslovna i opća infrastruktura	1	2	3	4	5
f) administrativni i birokratski propisi na državnoj razini	1	2	3	4	5

18. Kakvi su Vaši planovi za buduće bavljenje poljoprivredom? (označite sve odgovore koji se odnose na Vas)

- a) Nastaviti se baviti poljoprivredom, bez daljnjih ulaganja
- b) Neću se više baviti poljoprivredom
- c) Proširiti ću proizvodnju
- d) Planiram nova ulaganja
- e) Planiram proširiti plasman proizvoda izvan granica RH
- f) Ostalo _____

19. Koliko bi u razvoju Vašeg poslovanja imale utjecaj sljedeće aktivnosti? (1 - nikakav utjecaj ne bi imalo na budući razvoj mojeg poslovanja, 5 - sigurno bi imalo veliki utjecaj u budućem razvoju mojeg poslovanja)

- a) organizacija stručnih predavanja za poljoprivrednike
1   2   3   4   5
- b) informiranje o aktualnim natječajima za bespovratna sredstva nacionalnih i EU fondova
1   2   3   4   5
- c) stručna pomoć u pripremi projekata za bespovratna sredstva nacionalnih i EU fondova
1   2   3   4   5

20. Najviše znanja o bavljenju poljoprivredom stekao sam (zaokružite sve što se odnosi na Vas):

a) U Srednjoj školi	f) Od prijatelja
b) U Visokoj školi/veleučilištu/visokom učilištu	g) Čitanjem stručnih časopisa, knjiga i sl.
c) Radom na vlastitom gospodarstvu	h) Od stručnjaka Savjetodavne službe
d) Od roditelja	i) Nešto drugo _____
e) Od bake i djeda	

21. Je li Vaše gospodarstvo član neke proizvođačke organizacije/udruga/zadruga?

- a) DA (upišite naziv) _____
- b) NE

MOTIVACIJA ZA BAVLJENJE POLJOPRIVREDOM

22. Koji su Vaši motivi za bavljenje poljoprivredom? (najviše 3 odgovora)

a) „Biti sam sebi gazda“ (samozapošljavanje)	c) Nastavljam obiteljsku tradiciju/posao
b) Zbog ugleda profesije u selu (društvu)	d) Zato što to volim
	e) Nema drugog posla u blizini mjesta stanovanja

- f) Volim živjeti na selu
- g) Novo iskustvo
- h) Želim se dokazati i uspjeti u poljoprivredi
- i) Financijski razlozi
- j) Želim unaprijediti poljoprivredu putem fondova EU
- k) Da bih motivirao/la ostale da se bave poljoprivredom
- l) Želim proizvoditi zdravu hranu
- m) Želim proizvoditi drugačije proizvode (npr. egzotično voće)
- n) Želim napredovati u poljoprivredi
- o) Ostalo: _____
_____

23. Isplati li se danas u Republici Hrvatskoj mladim ljudima baviti poljoprivredom? Molimo, obrazložite odgovor:

a) Da

: _____

b) Ne: _____

_____

24. Poredajte brojevima (1-9) probleme koje smatrate najvećim preprekama za razvoj poljoprivrede (1 – najvažniji problem, 9 – najmanje važan)

Kontinuirano zaostajanje ruralnog područja	
Visoke cijene inputa	
Neorganizirano tržište	
Neadekvatna infrastruktura	
Nekonkurentnost poljoprivrednih proizvoda	
Nedovoljno modernizirana poljoprivreda	
Nedovoljna motiviranost za bavljenje poljoprivredom	
Udaljenost od centra moći	
Neobrazovanost poljoprivrednika	

25. Što Vas čini nezadovoljnim u bavljenju poljoprivredom? (najviše 3 odgovora)

- a) Loša perspektiva poljoprivrede u ekonomiji
- b) Odnos države prema poljoprivredi
- c) Neizvjesnost poljoprivrednog zanimanja
- d) Nedostatak radne snage u poljoprivredi
- e) Radim posao koji baš ne volim
- f) Puno i teško radim, malo je slobodnog vremena, a od svega toga mala korist
- g) Proizvodnja je sve skuplja, a proizvodi se jeftino prodaju
- h) Nedostatak kvalitetne zemlje
- i) Osjećam se nesigurno i usamljeno u svom poslu
- j) Velika nabavna cijena materijala i troškovi amortizacije
- k) Nemogućnost prijave na više natječaja namijenjenih poljoprivredi
- l) Poljoprivredno zanimanje slabo se cijeni
- m) Ništa od navedenog
- n) Ostalo: _____

26. Prema Vašem mišljenju, koji su razlozi sve manjeg broja mladih poljoprivrednika u Republici Hrvatskoj? (najviše 3 odgovora)

- a) Nedovoljna zainteresiranost mladih za poljoprivredu
- b) Nedovoljna osviještenost mladih o važnosti poljoprivrede
- c) Poljoprivreda je težak i zahtjevan posao
- d) Velika je ponuda drugih poslova koji su privlačniji
- e) Poljoprivreda se općenito nedovoljno cijeni kao djelatnost
- f) Nema fiksnog radnog vremena, slobodnih dana, godišnjeg odmora,...
- g) Visoka cijena poljoprivrednog zemljišta

- h) Cijene domaćih prehrambeno poljoprivrednih proizvoda (jaja, mlijeko, meso,...) su preniske i od toga se ne može živjeti
- i) Proces nasljeđivanja OPG-a je kompliciran (pravne prepreke)
- j) Mladi danas imaju drugačiji pogled na razvitak i uvođenje inovacija na gospodarstvo
- k) Ostalo _____

27. Što bi trebalo poduzeti da se mladi ljudi u većem broju bave poljoprivredom? (najviše 3 odgovora)

- a) Treba ograničiti rast cijena poljoprivrednih površina
- b) Kvalitetno riješiti imovinsko/pravne odnose poljoprivrednog zemljišta
- c) Povećati otkupnu cijenu poljoprivrednih proizvoda
- d) Povećati potpore za poljoprivrednike i kontrolirati proizvedene količine
- e) Povećati količine poljoprivrednog zemljišta za proizvodnju hrane
- f) Pomoći pri prijavi na projekte financiranja EU
- g) Poticati na udruživanje u poljoprivredi – posebice mladih
- h) Poticati educiranje mladih poljoprivrednika
- i) Mijenjati razmišljanja i vrijednosti poljoprivrede kao djelatnosti
- j) Poticati primjenu nove tehnologije i znanja
- k) Nešto drugo _____

PRIJAVA NA NATJEČAJ 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“

28. Jeste li se već prijavljivali na natječaj prijašnjih godina (2014. na dalje)?

- a) DA
- b) NE (molimo, obrazložite): _____

29. Koji su po Vašem mišljenju najvažniji faktori neprijavlivanja mladih poljoprivrednika na natječaj? (najviše 2 odgovora)

- a) Komplicirana administracija
- b) Neispunjavanje uvjeta natječaja
- c) Strah od neuspjeha
- d) Nedostatak vremena
- e) Nedovoljna informiranost o natječaju
- f) Nedovoljna educiranost (kako izraditi poslovni plan)
- g) Nedostatak formalnog obrazovanja kandidata
- h) Ostalo (molimo, pojasnite): _____

30. Je li važno pri prijavi na projekte EU da mladi poljoprivrednik ima potrebno obrazovanje ili radno iskustvo u poljoprivredi?

- a) Završen diplomski ili preddiplomski studij i radno iskustvo
- b) Završen diplomski ili preddiplomski studij bez radnog iskustva
- c) Završena srednja škola i radno iskustvo
- d) Završena srednja škola
- e) Završena osnovna škola i radno iskustvo
- f) Samo radno iskustvo
- g) Nešto drugo: _____

31. Na koji način biste potaknuli mlade poljoprivrednike na prijavu na natječaj?

- a) Zanimljiva edukacija o natječaju (seminari, tečajevi,...)
- b) Informiranje putem medija
- c) Maksimalno pojednostaviti proceduru prijave na natječaj
- d) Omogućiti prijavitelju da u natječaj uključi sva raspoloživa gospodarstva
- e) Ostalo: _____

32. Koja znanja bi Vam bila potrebna za prijavu na natječaj?

- a) Izrada poslovnog plana
- b) Razumijevanje stručnih termina
- c) Poznavanje administracije (prikupljanje potrebne dokumentacije)
- d) Informatička pismenost
- e) Nešto drugo _____

33. Za što biste utrošili sredstva dobivena na natječaju? (najviše 3 odgovora)

- a) Mehanizacija
- b) Kupnja zemljišta
- c) Kupnja stoke
- d) Unapređenje infrastrukture (plin, struja, vode,...)
- e) Izgradnja poljoprivrednih (pomoćnih) objekata
- f) Kupnja automobila za poslovne svrhe
- g) Ostalo: _____

34. Koje su po Vašem mišljenju najveće zamjerke/prepreke nakon odobrenog natječaja?

(najviše 2 odgovora)

- a) Preduga administrativna provjera
- b) Predugi rokovi isplate
- c) Isplata finansijskih sredstava u manji broj rata
- d) Prestroga kontrola nakon dobivanja finansijskih sredstava
- e) Natječaj neće utjecati na generacijsku obnovu u značajnijoj mjeri
- f) 50.000 eura po korisniku nije dovoljno da se pokrene posao
- g) Nešto drugo _____

35. Prema Vašem saznanju, koliko je trenutno natječaja za unaprjeđenje poljoprivrede otvoreno?

_____

SOCIO-DEMOGRAFSKI PODATCI

36. Spol ispitanice/ka (zaokružite):   M   Ž

37. Koliko godina imate: (molimo, upišite): _____

38. Koji je Vaš završeni stupanj obrazovanja?

- a) Nezavršena osnovna škola
- b) Osnovna škola

- c) Srednja škola
- d) Preddiplomski studij
- e) Diplomski studij
- f) Magisterij, doktorat
- g) Trenutno studiram

39. Kakvo poljoprivredno obrazovanje ste stekli?

- a) Kratki tečajevi, radionice, seminari za poljoprivrednike
- b) Program osposobljavanja za poljoprivrednike (najmanje 120 sati)
- c) Srednja škola - poljoprivredni smjer
- d) Preddiplomski studij - poljoprivredni smjer
- e) Diplomski studij - poljoprivredni smjer
- f) Ništa
- g) Nešto drugo _____

40. Jeste li zaposleni izvan svojeg gospodarstva? Napišite gdje:

_____

41. Gdje živite ?

- a) U manjem selu (do 500 stanovnika)
- b) U selu srednje veličine (500 – 1000 stanovnika)
- c) U većem selu (1000 – 2000 stanovnika)
- d) U gradu

42. Naziv sela/mjesta u kojem živite: (molimo, upišite)_____

42. Županija u kojoj živite: (molimo, upišite)_____

SAŽETAK

Živimo u 21. stoljeću gdje se poljoprivreda kao jedna od glavnih ljudskih djelatnosti sve manje cijeni, što dovodi do pada broja aktivnih poljoprivrednika, a naročito mladih poljoprivrednika koji imaju veliku ulogu u generacijskoj obnovi poljoprivrede. Programom ruralnog razvoja želi se povećati konkurentnost hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprijediti životni i radni uvjeti u ruralnim područjima uopće. Stoga je cilj ovog rada bilo utvrditi zašto se mladi ne prijavljuju na natječaje i ne iskorištavaju iznimno dobre prilike za razvoj svojih ideja i gospodarstava. U tu svrhu provedena je anketa na 183 ispitanika, odnosno na mladim poljoprivrednicima na području sjeverozapadne Hrvatske. .

Rezultati istraživanja pokazali su da se manje od četvrtine ispitanika do sada prijavilo na neki od natječaja iz fondova EU ili nacionalnih fondova usmjerenih na poljoprivredu i ruralni razvoj. Kao glavni razlog neprijavljivanja na Operaciju 6.1.1. „Potpora mladim poljoprivrednicima“ naveli su prekomplikiranu administraciju, nedovoljno znanje o izradi poslovnog plana te strah od neuspjeha. Stoga ističu nužnost edukacija, nemogućnost prijave na natječaj samo ako imaju dobru volju ili su uporni, naglašavaju da im je za to potrebno srednje ili akademsko obrazovanje uz radno iskustvo.

Nameću se sljedeća rješenja: pojednostavljenje procedure prijave na projekte on-line, dobro informiranje poljoprivrednika, konkretne edukacije u informatičkim radionicama o cjelokupnom procesu od otvaranja do zatvaranja natječaja. Predlaže se osnivanje županijskih «odjela» koji bi se bavili isključivo pitanjima i problemima prijave na poljoprivredne natječaje te davanje prednost mladima kod kupnje zemljišta kako bi mogli ostvariti i u budućnosti povećavati ekonomsku veličinu, što im povećava mogućnosti za prijavu na druge projekte.

Ključne riječi: potpora mladim poljoprivrednicima, Mjera 6.1.1., razlozi neprijavljivanja na projekte.